

Goodwill

- Ur revisorers perspektiv

Kurs: Magisteruppsats i
Företagsekonomi

Inriktning: Externredovisning och
Företagsanalys

Termin: VT- 2005

Författare: Jessica Fihn
Marco Luengo

Handledare: Gunnar Rimmel

Sammanfattning

Examensarbete i företagsekonomi, Handelshögskolan vid Göteborgs universitet, Extern redovisning och Företagsanalys, Magisteruppsats, VT 2005

Författare: Jessica Fihn och Marco Luengo

Handledare: Gunnar Rimmel

Titel: Goodwill - Ur revisorers perspektiv

Bakgrund och problem: Goodwill är ett hett debatterat ämne vilket har diskuterats i över ett sekel. Idag har internationella normsättare kommit överens om att det ska finnas ett enhetligt "regelverk". För goodwillen har detta inneburit att den inte längre får skrivas av utan årligen testas för nedskrivningsbehov. Utifrån detta är det av intresse att kunna höra vad revisorer (vilka har insyn i både vad företag och normgivare gör) tycker om goodwill. Uppsatsens forskningsfråga är: *Hur ser revisorer på goodwill?* Vår forskningsfråga kommer behandlas utifrån fyra områden, nämligen Goodwill som tillgång, Avskrivningar, De nya standarderna samt Nedskrivning och nedskrivningstest.

Syfte: Försöka få revisorernas egen syn på goodwill. Även se vilka skillnader revisorerna upplever att det finns med de nya standarderna rörande goodwill och då främst se till avskrivningar och nedskrivningar.

Avgränsningar: Uppsatsen bygger på endast få revisorers åsikter. Att försöka se till endast svenska normer och de normer vilka har legat till grund för gällande standarder. De standarder vilka uppsatsen fokuserar på är IFRS 3, IAS 36 och IAS 38.

Metod: Intervjuer (metoddelen) hos fyra revisionsbyråer ligger till grund för empirin. Urvalet till intervjuerna finns att läsa under företagsurval i metoddelen. Det empiriska materialet har sedan granskats ihop med den teoretiska referensramen. Materialet till den teoretiska referensramen har under arbetet granskats kritiskt utifrån den uppställning vilken återfinns under metoddelen.

Resultat och slutsatser: Det framkommer under arbetets gång att revisorerna och många andra med dem inte tycker att företag ska behöva vara utan goodwill. Tilläggas kan dock att goodwill endast är en restpost vilken uppkommer vid företagsförvärv.

Förslag till fortsatt forskning: En vidare forskning kan grunda sig i att jämföra de amerikanska företagen, vilka 50 % inte behövde göra några nedskrivningar när deras standarder infördes, med svenska företag för att kunna få fram skillnader i nedskrivningsbehov hos företag i olika länder.

Innehållsförteckning

1 Inledning	1
1.1 Ämnesintroduktion	1
1.2 Problembakgrund och inriktning på rapporten.....	2
1.2.1 Problembakgrund	2
1.2.2 Inriktning på rapporten.....	2
1.3 Problemformulering	3
1.4 Syfte	3
1.5 Avgränsningar	3
1.6 Disposition	4
2 Teoretisk referensram.....	5
2.1 IASB:s ramverk.....	5
2.2 Hur goodwill uppstår.....	7
2.3 Vad är goodwill?	7
2.4 Goodwill en tillgång?.....	8
2.4.1 Företrädarnas synsätt.....	9
2.4.2 Andra synsätt.....	9
2.4.3 Avslutande kommentarer om goodwill som tillgång	11
2.5 Sveriges goodwillhistoria	12
2.5.1 Goodwillavskrivningar.....	13
2.5.2 Goodwillavskrivningar förbjuds	13
2.6 IASB – redovisning av goodwill	14
2.6.1 IFRS 3 Business combinations.....	14
2.6.2 IAS 36 Impairment of Assets	15
2.6.3 IAS 38 Intangible Assets.....	18
2.6.4 Fördelar och nackdelar med de nya standarderna	19
3 Metod.....	21
3.1 Angreppssätt.....	21
3.1.1 Kvalitativ metod	21
3.1.2 Kvantitativ metod	21
3.1.3 Jämförelse mellan kvalitativ och kvantitativ metod.....	21
3.1.4 Val av angreppssätt	22
3.2 Undersökningsstrategier.....	22
3.2.1 Beskrivande	22
3.2.2 Explorativ	22
3.2.3 Förklarande.....	22
3.2.4 Val av undersökningsstrategi	23
3.3 Undersökningsansats	23
3.3.1 Induktion – upptäckandets väg.....	23
3.3.2 Deduktion – bevisföringens väg.....	23
3.3.3 Val av undersökningsansats	23
3.4 Företagsurval - Revisionsbyråer.....	24
3.5 Datainsamlingsmetod	24
3.5.1 Primärdata	24

3.5.2 Val av primärdata	24
3.5.3 Sekundärdata	25
3.5.4 Val av sekundärdata	25
3.6 Validitet och reliabilitet.....	26
3.6.1 Validitet – lämplig, verklighetsanknuten, giltig.....	26
3.6.2 Reliabilitet – tillförlitlig, välfungerande.....	26
3.6.3 Försäkran av mätkvalitet	26
3.7 Källkritik	27
Diskussion om tillförlitligheten hos källor	27
3.8 Analys.....	28
4 Empiri.....	29
4.1 Deloitte	29
4.2 KPMG	31
4.3 Öhrlings PricewaterhouseCoopers	33
4.4 Ernst & Young	34
5 Analys.....	37
5.1 Allmänt om goodwill	37
5.2 De nya standarderna och avskrivningar	38
5.3 Nedskrivningar och nedskrivningstest	39
5.4 Övrigt	41
5.4.1 Upplyningskrav och rättvisande bild	41
5.4.2 Tillämpning av IFRS	42
6 Slutsats.....	43
7 Slutdiskussion	45
Käll- och Litteraturförteckning	47

Bilaga 1 Intervjufrågor riktade till revisionsbyråerna i Göteborg

Förkortningar

APB	Accounting Principles Board (<i>USA</i>)
ASB	Accounting Standards Board (samarbetar med IASB) (<i>Storbritannien</i>)
CAP	Committee on Accounting Procedure (<i>USA</i>)
FAR	Föreningen Auktoriserade Revisorer (<i>Sverige</i>)
FASB	Financial Accounting Standards Board (<i>USA</i>)
IAS	International Accounting Standards (<i>Europa</i>)
IASB	International Accounting Standards Board (<i>Europa</i>)
IASC	International Accounting Standards Committee (numera IASB) (<i>Europa</i>)
IFRS	International Financial Reporting Standards (<i>Europa</i>)
SFAS	Statement of Financial Accounting Standards (<i>USA</i>)
SEC	Securities and Exchange Commission (<i>USA</i>)
US GAAP	United States Generally Accepted Accounting Principles

1 Inledning

Uppsatsen inleds med en ämnesintroduktion, problembakgrund samt forskningsområdet som leder fram till en forskningsfråga och de områden vilka kommer att behandlas. I avsnittet klargörs dessutom uppsatsens syfte och genomförda avgränsningar.

1.1 Ämnesintroduktion

Goodwill är ett mycket hett ämne som debatterats under mer än ett sekel.¹

I många år har det varit en internationell debatt om goodwill ifall den ska redovisas som en tillgång eller inte. Idag är de olika länderna eniga. Ifall goodwill uppkommer vid företagsförvärv blir klassifikationen en tillgång.²

Svenska börsbolag tillämpar från och med den 1 januari i år internationella redovisningsstandarder, IFRS (vilket inkluderar IAS), när det gäller bolagens koncernredovisningar.³ Det finns många skillnader gentemot tidigare och en av de mest uppmärksammade är att noterade bolag inte längre ska göra avskrivningar på sina goodwillposter utan istället göra nedskrivningar.⁴ De som påverkas mest av de nya reglerna är de företag vilka har gjort stora och dyra förvärv.⁵

Introduktionen av IFRS 3, Business Combination, skedde 31 mars 2004⁶, och avskrivning på goodwill upphör från och med räkenskapsåret som börjar närmast efter den 31 mars 2004, dvs. för de flesta noterade bolag från och med räkenskapsåret 2005.⁷

IASB (som givit ut IFRS 3) har även nya vidareutvecklade versioner av IAS 36 Impairment of Assets och IAS 38 Intangible Assets vilka även ska börja tillämpas från den 1 januari i år. Detta anses vara den första fasen i ett utvecklingsprojekt i frågan om redovisning av företagsförvärv som syftar till att förbättra den finansiella rapporteringens kvalitet och skapa mer homogena redovisningsprinciper.⁸ De internationella standarderna som IASB har utgivit stämmer även till stor del överens med de amerikanska reglerna.⁹

Nedskrivningstestet, vilket kan läsas om i standarden IAS 36 Impairment of Assets, ska göras under varje räkenskapsår, men förutsättningen är att den görs vid samma tidpunkt varje år. Vid prövningen ska hänsyn tas till både externa och interna faktorer.¹⁰ Denna standarden ihop med IFRS 3 och IAS 38 härstammar från USA där liknande standarder finns i SFAS 141 och SFAS 142.¹¹ En skillnad med IASB är att IASB har begränsat nedskrivningstestet med ett steg.¹²

¹ Davis, M, The Journal of American Academy of Business

² Thorell, P, Dagens Industri

³ ibid.

⁴ Li, K

⁵ P. Thorell, Dagens Industri

⁶ Li, K

⁷ Ernst & Young

⁸ KPMG

⁹ Thorell, P, Dagens Industri

¹⁰ EU:s hemsida om redovisning, The international Accounting Standards

¹¹ Li, K

¹² Schultze, W, Univärsitet Augsburg

1.2 Problembakgrund och inriktning på rapporten

1.2.1 Problembakgrund

Som tidigare nämnts har ämnet goodwill varit på tapeten i över 100 år. Redan 1884 diskuterades det i USA i fall goodwill var en tillgång som andra tillgångar. Valen då stod mellan att ha goodwillen som tillgång och periodvis skriva av den eller direkt skriva bort den.¹³ Vilket just nämntes kunde det förr göras allt ifrån bortskrivning av goodwill direkt mot eget kapital till avskrivning över en viss period och fram till idag då bolagen ska göra nedskrivningar. Nedskrivningarna ska dock bara göras efter att bolaget gjort ett nedskrivningstest och att ett nedskrivningsbehov där har funnits. Det enda som dock inte genom tiden har varit tillåtet att göra är en uppskrivning av värdet. Har bolaget en gång värderat sin goodwill till ett värde kan det aldrig bli större.¹⁴

När SFAS 141, Business Combinations, och SFAS 142, Goodwill and Other Intangible Assets, började gälla i USA 2001-2002 var det cirka 50 % av alla bolag som inte visade någon nedskrivning på goodwill. Frågan många då ställde sig var i fall företagen klarade sig bättre utan goodwillavskrivningar. I och med att bolagen följer principen god redovisningssed vid finansiell redovisning borde detta ses som en förbättring när det gäller att ge en rättvisande bild av företaget.¹⁵

Nu börjar den första fasen bli klar för de företag som inför IFRS för rapportering 2005. Thomas Jansson, revisor på KPMG, har studerat information om IFRS – konverteringen vilken nu finns publicerad av de största svenska noterade företag. IFRS 3 visade sig vara den rekommendation vilken har störst resultateffekt vid övergång till IFRS. På grund av att avskrivning på goodwill upphör införs nya krav avseende prövning av nedskrivningsbehov (IAS 36).¹⁶

1.2.2 Inriktning på rapporten

Som nämnts i inledningen ska börsnoterade bolag använda sig av IFRS/IAS från och med i år.

Enligt aktiebolagslagen 10 kapitlet ska alla aktiebolag ha minst en revisor. Revisorn ska granska bolagets årsredovisning där granskningen ska vara så ingående och omfattande som god revisionssed kräver.¹⁷

*”En revisor skall ha den insikt i och erfarenhet av redovisning och ekonomiska förhållanden som med hänsyn till arten och omfattningen av bolagets verksamhet fordras för att fullgöra uppdraget.”*¹⁸

Kompetenskraven hos en revisor styrs av EU:s åttonde direktiv och i Sverige kontrollerar RN att kraven följs.¹⁹ Kompetens kan ses som en samling av färdigheter och egenskaper som gör det möjligt för en part att få inflytande i ett speciellt område. Om en person har hög

¹³ Nilsson, 1998

¹⁴ Davis, M, The Journal of American Academy of Business

¹⁵ ibid.

¹⁶ Balans nr. 3, 2005

¹⁷ FARs Samlingsvolym, Del I, 2005

¹⁸ FARs Samlingsvolym, Del II, 2004

¹⁹ Revisornämnden, 2005 – Om Revisornämnden

kompetens inom ett visst område skapar denna person mer förtroende än en individ som inte är så kompetens inom just det område.²⁰

1.3 Problemformulering

Varför valet just hamnade på revisorer är för att vi tror att de är insatta dels i vad normsättarna gör (IASB) och dels hur de olika noterade bolagen sköter de nya standarderna vilka behandlar goodwill.

Vår huvudfråga som ska beröras i rapporten blir därför:

Hur ser revisorer på goodwill?

Vår huvudfråga kommer behandlas utifrån fyra områden:

- *Goodwill som tillgång*
- *Avskrivning*
- *De nya standarderna*
- *Nedskrivning och nedskrivnings test*

1.4 Syfte

Syftet med uppsatsen är att försöka få fram revisorerens egen syn på goodwill, ta reda på hur införandet av IFRS 3, IAS 36 och IAS 38 kommer att påverka företagen rörande goodwill genom revisorerens synsätt. Det kommer även att ligga fokus på nedskrivning och avskrivning av goodwill där den största skillnaden finns.

1.5 Avgränsningar

Då resurserna för denna uppsats är begränsade, både tidsmässigt och informationsmässigt, har vi funnit det nödvändigt att göra följande avgränsningar:

- Endast granska dessa standarder - IFRS 3, IAS 36 och 38 – då det är de som behandlar goodwill mest.
- Eftersom att det är internationella standarder får vi vända våra blickar även till andra länder när det gäller tidigare diskussioner om goodwill och tidigare införanden av liknande standarder (USA 2001-2002), men i stort ändå försöka behandla de svenska förändringarna rörande goodwill.
- Intervjua endast revisorer och få deras syn på goodwill. Vi har då valt de fyra ”stora” revisionsbolagen KPMG, Deloitte, Öhrlings och Ernst & Young då vi tror att de besitter störst kunskap i området. Revisorererna vi har valt att intervjua jobbar på kontoren i Göteborg.

²⁰ Mayer, R. Davis, J. & Schoorman, D, Academy of management review

1.6 Disposition

Kapitel 1 Inledning

Här börjar vi med att berätta om bakgrunden till val av problem för att sedan gå över till problemet och syftet med uppsatsen. Inledningen avslutas med avgränsningar.

Kapitel 2 Teoretisk referensram

Behandlar den teori som vi anser oss behöva för att kunna lösa vår problemformulering.

Kapitel 3 Metod

Beskriver vilken vetenskaplig ansats som valts samt tillvägagångssättet för insamling av empiri.

Kapitel 4 Empiri

Här redovisas vilka svar som kommit in från intervjuer och ska kunna knytas ihop med den teoretiska referensramen och metoden. Empirin byggs utifrån varje revisionsbyrå för sig.

Kapitel 5 Analys

I analysen kommer svaren från empirin tolkas med hjälp av den teoretiska referensramen.

Kapitel 6 Slutsats

Här kommer det att dras slutsatser om det som har kommit fram under analysen i förhållande till problemställningen.

Kapitel 7 Slutdiskussion

Här kommenteras arbetet av författarna och tips kommer även ges till fortsatt forskning inom ämnet.

2 Teoretisk referensram

Den teoretiska referensramen inleds med en allmän beskrivning om IASB:s ramverk och fortsätter sedan till diskussionen om goodwill är en tillgång, Sveriges goodwillhistoria, de nya standarderna rörande goodwill samt fördelar och nackdelar med de nya standarderna.

2.1 IASB:s ramverk

IASB:s ramverk togs i kraft redan i april 1989, men då var det IASC:s ramverk vilket 2001 adopterades av IASB. Ramverket fungerar som en guide till både IASB när de ska ta fram nya standarder och företag när de behöver guidas genom frågor som inte finns i IAS eller IFRS. Föreställningsramen definierar målet med de finansiella rapporterna, identifierar de kvalitativa karaktäristiska egenskaper som gör informationen i de finansiella rapporterna användbar och definierar de poster som ska ingå i de finansiella rapporterna och konceptet för att mäta och godkänna dessa i de finansiella rapporterna.²¹

Ramverket vänder sig till företag vilka varje år ger ut en finansiell rapport (årsredovisning) till vilken alla utomstående intressenter kan vända sig till för att få information. Exempel på intressenter kan vara investerare, potentiella investerare, anställda, banker, leverantörer, kunder och kommuner. Det kan även tilläggas att det är företagsledningen som har ansvaret för att framställa och presentera den finansiella rapporten.²²

De underliggande antagandena i den finansiella rapporten vilken ramverket lägger fram är:²³

- Bokföringsgrunder – att transaktionen redovisas när den uppstår och att den redovisas i den finansiella rapporten till den period som den tillhör.
- Going concern – att företaget fortsätter med sin verksamhet på obestämd tid.

Det är även de här två antagandena som ligger till grund för utformningen av redovisningens kvalitativa egenskaper. IASB identifierar dessa egenskaper som begriplighet, relevans, tillförlitlighet och jämförbarhet.²⁴ Dessa egenskaper är även något som Smith tar upp i sin bok Redovisningens språk, men han tar även upp en femte egenskap nämligen nytta och kostnad.²⁵ Liknande egenskaper som Smith tar upp återfinns även inom det amerikanska ramverket vilket ges ut av FASB.²⁶

Begriplighet – informationen ska bli presenterad på ett sådant sätt att en person med grundläggande förståelse för ekonomi och redovisning ska begripa vad som står.²⁷

Relevans – informationen i rapporten är relevant när den påverkar ekonomiska beslut av användare. Dessa beslut kan tas dels genom att titta på företagets dåtida, nutida och framtida händelser som är kopplade till företaget och dels till att bekräfta eller korrigera gamla utvärderingar som företaget har gjort.²⁸ För att dra en parallell till Smith så kallar han dessa

²¹ EU:s hemsida om redovisning, The international Accounting Standards

²² ibid.

²³ ibid.

²⁴ ibid.

²⁵ Smith, 2000

²⁶ Riahi-Belkaoui, 2000

²⁷ EU:s hemsida om redovisning, The international Accounting Standards

²⁸ ibid.

två grunder för prognosrelevans och återföringsrelevans. Förutom dessa två aspekter på relevans finns det uttryckt minimikrav för relevans: begriplighet och aktualitet. Det första innebär att mottagaren ska förstå innebörden av informationen och den andra innebär att externa rapporter inte bör ges ut för långt efter redovisningsperiodens slut.²⁹ IASB tar även upp väsentlighet som en del av relevans. Med det menar IASB att utelämnande och felaktiga uppgifter också påverkar ekonomiska beslut. Vidare tar även IASB upp tiden som en del av relevans. Informationen bör nå ut till användarna när det är störst chans att besluten tas.³⁰

Tillförlitlighet – informationen i den finansiella rapporten är tillförlitlig om den inte innehåller materiella fel och användaren kan lita på att den information om händelser och transaktioner representeras trovärdigt i redovisningen. Rapporten är inte trovärdig i fall den försöker styra användaren åt ett visst beslut. IASB säger även att det kan uppstå en viss obalans mellan relevans och tillförlitlighet, men en kompromiss mellan de båda kan leda till en bra balans.³¹ Detta kan jämföras med det Smith skriver att egenskapen tillförlitlighet handlar om redovisningens avbildningsförmåga, vilket går att jämföra med ”dess förmåga att avbilda en ekonomisk verklighet i företaget”. Redovisningen kan anses vara tillförlitlig om den återger rätt aspekt på denna verklighet och inte gör det på ett allt för osäkert sätt.³²

Jämförbarhet – användarna av redovisningen måste kunna både jämföra företaget över tiden men även kunna jämföra det med andra företag vid beslut. Upplýsningar om tillämpade redovisningsprinciper är väsentligt för jämförbarheten.³³ Även Smith tar upp jämförbarheten som två delar, jämförelse mellan företag och jämförelse över tiden. När det gäller den principiella innebörden av jämförbarhet mellan företag så är det inte att de ska beräkna måtten på samma sätt utan att lika händelser och tillstånd ska redovisas på samma sätt. Den andra aspekten på jämförbarhet är jämförbarhet över tiden för ett företag. Även här ska lika händelser och tillstånd redovisas på samma sätt.³⁴

Nytta och kostnad - Avvägningen mellan nytta och kostnad utgör snarare en övergripande restriktion än en fråga av kvalitativ karaktär. Nyttan av informationen bör vara större än kostnaden att erbjuda den. Avvägningen måste för det mesta baseras på bedömningar. Kostnaderna faller inte alltid på den part som drar nytta av informationen. Nyttan kan ibland tillfalla även andra än dem för vilka informationen är avsedd. Här ser Smith till kostnaden till vilket kan härledas till framtagande av informationen och nyttan vad företaget kan få in av att ta fram informationen.³⁵

I ramverket tas även vissa begrepp upp vilka kan komma att bli viktiga längre fram i arbetet:

- Tillgångar – en tillgång är en resurs kontrollerad av företaget vilken uppstår av en tidigare händelse och från vilken framtida ekonomiska fördelar förväntas komma till företaget.³⁶

²⁹ Smith, 2000

³⁰ EU:s hemsida om redovisning, The international Accounting Standards

³¹ ibid.

³² Smith, 2000

³³ EU:s hemsida om redovisning, The international Accounting Standards

³⁴ Smith, 2000

³⁵ Smith, 2000

³⁶ EU:s hemsida om redovisning, The international Accounting Standards

- Going concern – vilken tidigare redan nämnts. Vilket i Sverige kan relateras till fortlevnadsprincipen.³⁷

2.2 Hur goodwill uppstår

Med goodwill avses ersättning för ett företagsförvärv vilket överstiger det behållna värdet av de tillgångar som förvärvats och de skulder som övertagits. Om goodwill existerar i balansräkningen så är det vid substansvärdering upp till värderaren att bedöma om företaget har betalat ett överpris för det förvärvade företaget eller om priset kan anses rimligt. Med substansvärdet menas företagets egna kapital dvs. tillgångarnas verkliga värde minus skuldernas verkliga värde.³⁸

Goodwill ses som en tillgångspost vilken egentligen kan översättas med *framtida extra goda vinster*. Värdet på goodwill framkommer i egenskap av ett övervärde. Den uppstår på följande sätt:³⁹

+ priset som det förvärvande företaget betalt för aktierna
- värdet av nettotillgångarna i det förvärvade företagets egen balansräkning
= övervärde dvs. Goodwill

2.3 Vad är goodwill?

Goodwill kan ses från två generella perspektiv. Den första att goodwill är en komponent från något större, och den andra att goodwill är summan av komponenterna som den uppstår av. FASB anser att båda dessa perspektiv är användbara för att bestämma vad goodwill är eller vad den representerar inom företagsförvärv⁴⁰. Komponenter som möjligen är delar av goodwill är följande:⁴¹

1. Överskott av verkligt värde över bokfört värde av den förvärvades redovisade nettotillgångar.
2. Verkligt värde eller andra nettotillgångar som inte redovisas av den förvärvade.
3. Verkligt värde av going concern element av den förvärvades existerande rörelse.
4. Verkligt värde av samverkan från att kombinera förvärvarens och den förvärvades rörelse och nettotillgångar.
5. Övervärdering av köpeskillingen som betalats av förvärvaren.
6. Överbetalning (eller underbetalning) av förvärvaren.

Komponent 1 är i sig inte en tillgång men reflekterar istället vinsten som den förvärvade inte redovisade i nettotillgångarna vilket gör att den blir del av den tillgången istället för del av goodwill. Komponent 2 reflekterar främst de immateriella tillgångar vilka kan separeras och redovisas som individuella tillgångar istället för att inkluderas i goodwill. Båda dessa komponenter relaterade till den förvärvade och är begreppsmässigt inte delar av goodwill.

³⁷ Smith, 2000

³⁸ Nilsson, Isaksson och Martikainen, 2002

³⁹ Lönnqvist, 2002

⁴⁰ Den som är förvärvande förvärvar ett företag och den som är "förvärvade" är det förvärvade företaget.

⁴¹ Johnson, L.T. & Petrone, K.R, Accounting Horizons

Komponenterna 5 och 6 är relaterade till förvärvet men är inte heller en begreppsmässig del av goodwill och båda är inte på något sätt en tillgång. Komponent 5 är snarare ett mättningsfel och komponent 6 representerar snarare en begreppsmässig förlust/vinst.

Bara komponenterna 3 och 4 är en begreppsmässig del av goodwill. Komponent 3 kan vara en förexisterande goodwill vilken antingen blivit internt genererad av den förvärvade eller förvärvats genom ett tidigare företagsförvärv vilken kan bli refererad som ”going concern” goodwill. Komponent 4 existerade inte före förvärvet men kan vara resultatet av detta och kan därför refereras till förvärvad goodwill.

Med hjälp av dessa sex komponenter kan frågan om vad goodwill är och inte är bli besvarad, åtminstone begreppsmässigt. Även om goodwill begreppsmässigt endast består av komponent 3 och 4 så finns risken att de andra fyra komponenterna också i viss mån inkluderas i goodwill.

2.4 Goodwill en tillgång?

(Då normsättare redan har beslutat att goodwill ska tillgångsredovisas vill vi med detta kapitel visa de motsättningar som finns till varför goodwill inte skulle kunna klassas som en tillgång.)

Redan under 1884-1909 fanns det i USA delade meningar ifall goodwill var en tillgång som andra tillgångar. Valen då stod mellan att redovisa det som en vanlig tillgång med avskrivningar eller att inte redovisa goodwill som en tillgång utan bara skriva bort den. Redovisningssätten som omdiskuterades blev således ett oförändrat redovisat värde och gradvis reducering medan det andra var bortskrivning.⁴²

I Storbritannien föredrogs bortskrivning, men avskrivning tilläts. Bortskrivning fanns för att de skulle kunna behandla förvärvad goodwill likadant som ej förvärvad goodwill. Detta gällde i rekommendationer fram till och med 1997.⁴³

Redovisning av förvärvad goodwill har skapat ett stort intresse, inte minst för normgivarna IASC, numera IASB, och FASB.⁴⁴

I USA fick beloppet vilket betalas för goodwill i företagsförvärv inte skrivas av på mer än 40 år. Många företag försökte redovisa sina förvärv efter poolningsmetoden så att den förvärvade goodwillen inte behövdes redovisas och skrivas av, detta för att undvika att dra ut på intäktsredovisningen.⁴⁵ Poolningsmetoden är ett samgående där tillgångar och skulder redovisas till de värden som de upptas till i varje företags balansräkningar – således uppkommer ingen goodwill, och förvärvsmetoden, ett förvärv där moderbolaget förvärvar ett dotterbolag där moderbolaget tar över dotterbolagets tillgångar och skulder – således uppkommer goodwill.⁴⁶ Poolningsmetoden var dock inte så vanligt i andra länder som t ex.

⁴² Nilsson, 1998

⁴³ ibid.

⁴⁴ Johnson, L.T, & Petrone, K.R, Accounting Horizons

⁴⁵ ibid.

⁴⁶ FARs Samlingsvolym 2005, Del I

Australien, Kanada och Storbritannien. Den växande globala kapitalmarknaden minskade toleransen för skillnader i redovisningsstandarder och inte minst de för företagsförvärv.⁴⁷

Det finns de som tycker att goodwill borde identifieras som en tillgång medan andra argumenterar att den inte borde det. Frågan om goodwill är en tillgång eller inte tas inte upp i kontexten av den begreppsmässiga definitionen av goodwill i FASB.⁴⁸

2.4.1 Företrädarnas synsätt

Både CAP och APB, vilka är företrädare till FASB, anser att goodwill är en tillgång. CAP har fastställt att goodwill kan antingen vara immateriell tillgång typ A (de med begränsad livslängd) eller en typ B (de som inte har en begränsad livslängd eller indikation på det). Men märkligt nog fanns det ingen definition eller beskrivning av goodwill under delen där CAP fastställer vad för typ av immateriell tillgång goodwill kan vara. APB beskriver goodwill som skillnaden mellan kostnaden av det förvärvade företaget och summan av beloppet som överlåtits till nettotillgångarna. Den beskrivningen fokuserar på hur goodwill räknas ut snarare än att förklara vad goodwill är eller vad den representerar.⁴⁹

2.4.2 Andra synsätt

Vissa tycker att goodwill inte är en tillgång på grund av oron gällande jämförbarheten mellan kostnader och tillgångar, utbytbarheten av tillgångar och kontrollbarheten av tillgångar.⁵⁰

Walter Schuetze som var redovisningschef på SEC uttryckte sitt missnöje mot FASB:s definition av tillgång i Accounting Horizons:⁵¹

“The FASB:s definition is so complex, so abstract, so open-ended, so all-inclusive, and so vague that we cannot use it to solve problems. It does not require exchangeability, and therefore it allows all expenditures to be considered for inclusion as assets. The definition does not discriminate and help us to decide whether something or anything is an asset. That definition describes an empty box. A large empty box. A large empty box with sideboards. Almost everything or anything can be fit into it.”

Schuetze erbjöd en alternativ definition av tillgångar, nämligen *“Cash, contractual claims to cash or services, and items that can be sold separately for cash.”* Han kommenterade att den nyttan som uppnås från definitionen skulle bli en ökad jämförbarhet eftersom i praktiken redovisas en stor del av kostnaderna som en tillgång av vissa företag men redovisas inte som sådan av alla företag. Som ett exempel på var ojämförbarheten är som störst på grund av storleken av beloppet tog han upp redovisningen av goodwillkostnaderna. Detta genom att kommentera skillnaderna på företag som rapporterar under U.S GAAP (amerikanska redovisningsstandarder) och de som rapporterar under andra krav.⁵²

⁴⁷ Johnson, L.T, & Petrone, K.R, Accounting Horizons

⁴⁸ ibid.

⁴⁹ ibid.

⁵⁰ ibid.

⁵¹ ibid.

⁵² Ibid.

Schuetze argumenterade också att goodwill kunde tas bort genom hans definition av tillgångar eftersom den inte kan säljas separat från rörelsen. Detta eftersom han skulle vilja kräva att alla tillgångar som inte är kontanter eller kontraktensliga fodringar till kontanter eller tjänster måste vara kvalificerade för att kunna säljas separat för kontanter. Resultatet är att utbyttbarheten är ett väsentligt kännetecken av dessa tillgångar.⁵³

FASB kommenterade att utbyttbarhetens frånvaro av en tillgång kunde skapa redovisning och mättnings problem men att den inte upphävde de framtida ekonomiska fördelar vilka kan uppnås. Genom utvecklingen av en av deras yttranden tog nämnden bort utbyttbarheten som ett element av definitionen av en tillgång.⁵⁴

ASB har också tagit ställning till att goodwill inte är en tillgång men de har inte någon bestämd förklaring till varför goodwill inte uppfyller definitionen av en tillgång.⁵⁵ ASB samarbetar med IASB och deras roll är att ge ut redovisningsnormer vilket de gjort sedan 1990. De är självstyrande vad gäller sin roll att ge ut normer men deras praxis är att samråda mycket om deras förslag.⁵⁶ ASB definierar en tillgång på följande sätt:⁵⁷

“Assets are rights or other access to future economic benefits controlled by entity as a result of past transactions or events.”

FASB:s definition på en tillgång är följande:⁵⁸

“Assets are probable future economic benefits obtained or controlled by a particular entity as a result of past transactions or events.”

ASB:s definition verkar inte skilja sig speciellt mycket från FASB:s vilket då kan tyckas att om goodwill uppfyller FASB:s definition då borde den också uppfylla ASB:s. ASB tolkar sin definition på en tillgång på sådant sätt att den särskilt exkluderar goodwill även om definitionen i sig inte verkar exkludera den. Det verkar som ASB:s verkliga tvist med att se goodwill som en tillgång är att den inte är skiljbar eller utbyttbar snarare än inte kontrollerbar.⁵⁹

Den uteslutande, fysiska (eller konstruktiva) kontrollen av egendom eller förmögenhet kan sägas ligga i centrum av redovisningen av en tillgång. Rätten att utöva kontroll sägs ofta uppkomma från en tidigare transaktion eller händelse. Men ändamålen måste vara avsättning eftersom den tidigare transaktionen eller händelsen är knapp tillräcklig. Detta gör det möjligt för ett företag som har ändamålet att avsätta att kontrollera en tillgång vilket inte behöver komma från en transaktion eller händelse. Avsättningarna eller ta och använda för eget bruk kräver innehav vilket, i de flesta fallen, stöds av en legal äganderätt och/eller lagliga rättigheter till att ha tillgång till något.⁶⁰

⁵³ Johnson, L.T, & Petrone, K.R, Accounting Horizons

⁵⁴ ibid.

⁵⁵ ibid.

⁵⁶ ASB – About the ASB

⁵⁷ Johnson, L.T, & Petrone, K.R, Accounting Horizons

⁵⁸ FASB, Statement of Financial Accounting Concept No.6

⁵⁹ Johnson, L.T, & Petrone, K.R, Accounting Horizons

⁶⁰ Tollington, T, Journal of product and brand management

Alla rättsväsenden måste bevilja rätten att sättas i kontroll av något värdefullt och måste också försäkra att kontrollen inte kan avslutas godtyckligt eller lämpligt utan tillåtelse, något som kan uppkomma när innehavet inte är rättsligt fastställt. När det inte går att kontrollera finns det ingen tillgång, och när det saknas en legal äganderätt och/eller lagliga rättigheter att ha tillgång till tillgångar är det omöjligt att ha en fungerande enhet.⁶¹

Med avseende på förvärvad goodwill kommer kontrollen av den till syfte att avsätta troligen vara begränsade. Till exempel, om det spekuleras att förvärvad goodwill består av immateriella kännetecknen som ett företags rykte då visar sig avsättnings förmåga vara oupplöslig förenad med kontrollen av de andra tillgångarna av en rörelse. Ett av problemen med förvärvad goodwill är att rätten att kontrollera den kräver att beskaffenheten redovisas. I huvudsak går det inte att kontrollera något som inte går att redovisa annat än i termer av en ”skillnad”.⁶²

2.4.3 Avslutande kommentarer om goodwill som tillgång

Att uppfylla definitionen för en tillgång är nödvändigt men inte en tillräcklig förutsättning för att redovisas goodwill som en tillgång. Det är ett av fyra grundläggande kriterierna i FASB för att ingångsredovisa tillgångsposter i årsredovisningen. De andra tre, mätbarhet, relevans och tillförlitlighet⁶³, måste också uppnås. Finns det problem med efterredovisningar och mätningar anses det vara nog för att hindra all redovisning av goodwill. Presentationen i årsredovisningen måste också tas i anspråk eftersom goodwill kan skilja sig tillräckligt från andra tillgångar för att visas på ett annat sätt, så som ”below the line” i balansräkningen vilket innebär att en del dragits av för identifierbara materiella och immateriella tillgångar.⁶⁴

FASB har försöksvis beslutat att förvärvad goodwill uppfyller kraven för ingångsredovisning som en tillgång och att den bör mätas i början på samma sätt som i nämnden uttalanden angående företagsförvärv.⁶⁵

Docenten Toni Tollington från Middlesex University Business School i London säger att förvärvad goodwill inte är en tillgång. I artikeln har författaren kommit fram till den slutsatsen genom att bedöma förvärvad goodwill med normen fastställd av ramverket från FASB. Till stöd för hans slutsats har han sammanfattat de huvudsakliga kännetecknande svagheter av en så kallad förvärvad goodwill på följande sätt:⁶⁶

- (1) Förekomsten och värdet av förvärvad goodwill är helt beroende av omständigheterna av en transaktion för förvärvet av en rörelse snarare än att vara baserad på redovisningen av beskaffenheten och/eller resurser. Dessa omständigheter innebär att redovisningen är baserad på en definierad eller regel anpassad mätning som, sällan, är kapabel att producera en negativ så väl som en positiv goodwilltillgång. Ingen annan tillgång kan framstå på båda sidorna av balansräkningen bara för sättet den blivit mätt på.

⁶¹ Tollington, T, Journal of product and brand management

⁶² ibid.

⁶³ Vilket kan jämföras med IASB ramverk under kapitel 2.1

⁶⁴ Johnson, L.T, & Petrone, K.R, Accounting Horizons

⁶⁵ ibid.

⁶⁶ Tollington, T, Journal of product and brand management

- (2) Regeln vilken driver mätningen av förvärvad goodwill är endast giltig vid en tidpunkt, nämligen dagen vid företagsförvärvet. Därefter kommer goodwillbeloppet att variera enligt arbets- och ekonomiska förhållanden, strategiska beslut och andra okända variabler.
- (3) När en skillnad uppstår från en transaktion är förvärvad goodwill oskiljbar från de andra förvärvade tillgångar som del av ett förvärv för en rörelse, och som resultat:
 - Till skillnad från de flesta tillgångarna kommer ingen som är rättsinriad att förvärva goodwill separat från de andra tillgångarna av en rörelse.
 - Till skillnad mot de flesta tillgångarna är det nästan osannolikt att förvärvad goodwill används för att bestämma skulder eller som säkerhet för att öka lånet.
- (4) Förvärvad goodwill uppkommer snarare från en arbets- än en myndighetsdefinition. Vilket enkelt uttrycket då säger vad som ska göras och inte vad den består av och varför det bör redovisas på det bestämda sättet.

Medan förvärvad goodwill är rörelsedefinierad visar ramverket att den inte besitter många kännetecken anknutna till en tillgång. Den må vara lämplig till den existerade definitionen av en tillgång men inte förrän någon kan vara mera specifik gällande beskaffenheten och/eller resursen kan ingen vara säker på vad det är.⁶⁷

2.5 Sveriges goodwillhistoria

Den första regeln för redovisning av goodwill i Sverige hittas i 1944 års aktiebolagslag: *”Har bolaget övertagit rörelse mot vederlag som överstiger värdet av de med rörelsen övertagna tillgångarna, må skillnaden kunna upptagas så om anläggningstillgång i särskild post. Å denna tillgång ska årligen avskrivas skäligt belopp, dock en minst en tiondel, där ej på grund av särskilda omständigheter avskrivningen med en mindre andel anses tillåtligt enligt allmänna bokföringsgrunder och god köpmannased.”*⁶⁸

Vid 1976 bokföringslag § 17 så började 1944 års lag komma att gälla inte bara för aktiebolag utan alla bolag. Den enda ändringen var att det sattes en punkt efter ”tiondel”, vilket gjorde att en avskrivning på mer än 10 år inte var tillåten överhuvudtaget.⁶⁹

Under hösten 1991 kom Redovisningsrådets rekommendation om att koncerngoodwill skulle tas upp som en tillgång. Avskrivningsperioden då skulle inte gärna överstiga 10 år fast fick skrivas av på 20 år men aldrig överstiga det. De längre avskrivningstiderna har setts som något av en oförsiktig redovisning, därför har normgivare föredragit en kortare avskrivningsperiod. Under andra halvan av 1980-talet redovisade företagen goodwill på ett sätt som stred mot FAR:s rekommendation och även bokföringslagen genom att de istället tillämpade metoder fastställda i USA och Storbritannien, vilka i USA som tidigare nämnts var avskrivning på 40 år och i Storbritannien bortskrivning av goodwill.⁷⁰ Anledningen till längre avskrivningstid var att svenska bolag inte ville ha strängare regler för dem än för vad deras konkurrenter i USA hade. Mycket av detta berodde på att deras resultat skulle bli sämre om

⁶⁷ Tollington, T, Journal of product and brand management

⁶⁸ Nilsson, 1998

⁶⁹ ibid

⁷⁰ ibid.

allt annat var lika. Sedan 2002 görs dock inte avskrivningar på goodwill i USA längre utan de tillämpar samma regler som Europa nu när IFRS 3 kommer att börja gälla.⁷¹

Ett annat av redovisningens mest omskrivna problemområde har handlat om goodwill och om den ska skrivas av eller inte. Debatten har delvis handlat om vad goodwill egentligen är.⁷²

De nya standarderna vilka har kommit ut i och med IFRS 3, IAS 36 och IAS 38 har inneburit att IASB:s standarder nu i stort sett stämmer överens med motsvarande standarder i USA. Ytterligare kritik till goodwillavskrivningar var att börsanalytiker valde att bortse från goodwillavskrivningar/goodwillvärden i sitt mål att nå så goda jämförelsemöjligheter som det går att få mellan olika företag.⁷³

2.5.1 Goodwillavskrivningar

Ifall tillgångsposten goodwill kan få sitt värde av framtida extra goda vinster i det förvärvade företaget blir det lättare att förstå att goodwill måste skrivas av över den tidsperiod då de goda vinsterna blir verklighet. Säg att det förvärvade företaget skulle visa en normalgod lönsamhet under de inledande fem åren och efter dessa fem år finns det inga extra goda framtida vinster vilket då leder till att goodwillvärdet ska redovisas som noll. Om ett företag inte kan styrka att livslängden på en immateriell anläggningstillgång som goodwill är längre än fem år så ska denna skrivas av på fem år, men praxis i Sverige har ändå varit tio år.⁷⁴ Under vissa omständigheter kunde företag dock skriva av goodwill under 20 år.⁷⁵ Avskrivning på goodwill skulle redovisas i koncernresultaträkningen som en kostnad.⁷⁶

Avskrivningar på goodwill påverkar även koncernbalansräkningen. På tillgångssidan minskar tillgångsposten goodwill och koncernens egna kapital. Det egna kapitalet minskar på grund av att avskrivningar är en kostnad som minskar resultatet. Ett problem som kan uppstå i koncernredovisningen är att bolaget måste upprepa tidigare års avskrivningar så länge som det förvärvade bolaget stannar kvar i koncernen. Detta på grund av att inget av bolagen redovisar tidigare goodwill vilket gör att ett års avskrivningar inte kommer via IB-värden överföra sig till kommande år.⁷⁷

2.5.2 Goodwillavskrivningar förbjuds

Nu när de nya standarderna för goodwill kommer börja gälla från 2005, får bolag inte längre skriva av goodwill utan ersätts istället med nedskrivning. Dessa standarder härstammar från USA, där följande regler återfinns i SFAS 141 och SFAS 142.⁷⁸

När bolagen börjar använda sig av IFRS 3 får inte längre avskrivning av goodwill ske. Istället ska det årligen eller så fort det bedöms nödvändigt ske en ingående analys av värdet på goodwill. Denna analys kallas för nedskrivnings test. Om det finns ett nedskrivningsbehov så skrivs goodwill ner.⁷⁹ Förr krävdes det endast att värdet på goodwill prövades när det fanns

⁷¹ Artsberg, 2003

⁷² ibid

⁷³ Schultze, W, Univärsitet Augsburg

⁷⁴ Lönnqvist, 2002

⁷⁵ Nilsson, Isaksson och Martikainen, 2002

⁷⁶ Lönnqvist, 2002

⁷⁷ ibid.

⁷⁸ Li, K

⁷⁹ ibid.

indikationer på att det behövdes skrivas ned. Detta krav finns fortfarande kvar plus att det dessutom ska finnas en årlig prövning av återvinningsvärdet för goodwill (med återvinningsvärdet menas det högsta av försäljningsvärdet och användningsvärdet). För att kunna leva upp till de nya reglerna så behöver många företag utveckla sina rutiner för tester av nedskrivningsbehov. Inte minst finns behov för att utveckla metoder och dokumentation.⁸⁰

Det kommer bli mycket striktare att separera goodwill och immateriella tillgångar vid företagsförvärv. Det finns några exempel på immateriella tillgångar som uppfyller kriterierna för separat redovisning i redovisningsstandarderna; varumärken, logotyper, reklamavtal, orderstockar, olika rättigheter, patent samt även kundlistor och databaser.⁸¹ En förutsättning för att immateriella tillgångar ska kunna redovisas separat från goodwill är att verkligt värde kan beräknas på ett tillförlitligt sätt.⁸²

När SFAS 141, Business Combinations, och SFAS 142, Goodwill and Other Intangible Assets, (vilka är att jämföra med europeiska standarder⁸³) började gälla i USA 2001-2002 var det cirka 50 % av alla bolag som inte visade någon nedskrivning på goodwill. Frågan som många då ställde sig var i fall företagen klarade sig bättre utan goodwillavskrivningar. I och med att bolagen följer principen god redovisningssed vid finansiell redovisning borde detta ses som en förbättring när det gäller att ge en rättvisande bild av företaget.⁸⁴

Nu när goodwill inte längre får skrivas av kan det komma att se ut som det finns mer pengar i bolaget att dela ut. Detta kan vara en farlig synvilla enligt professor Per Thorell för de underliggande ekonomiska förhållandena påverkas inte. Så de nya reglerna av goodwillvärdering bör inte få någon påverkan just nu på vad bolag kan dela ut.⁸⁵

2.6 IASB – redovisning av goodwill

IASB har givit ut följande standarder vilka goodwill redovisas efter. IFRS 3 Business combinations, IAS 36 Impairment of Assets och IAS 38 Intangible Assets.

2.6.1 IFRS 3 Business combinations

En av anledningarna till att IFRS 3 kom till var att företag förut kunde använda sig av två olika metoder vid förvärv, poolningsmetoden och förvärvsmetoden.⁸⁶ Internationella standardsättare ville att poolningsmetoden skulle förbjudas och endast förvärvsmetoden skulle gälla. De standardsättare som gick i spetsen för detta var USA, Canada och Australien. Som resultat så införde IASB IFRS 3.⁸⁷

IFRS 3 tar upp hur företagsförvärv ska redovisas. De största förändringarna med den nya versionen av standarden är att alla rörelseförvärv ska redovisas med hjälp av förvärvsmetoden vilket innebär att poolningsmetoden inte längre gäller. Detta är enligt IASB för att alltid kunna identifiera en förvärvare i samband med företagsförvärv. Den förbjuder även

⁸⁰ KPMG

⁸¹ Balans nr 8-9 2004

⁸² EU:s hemsida om redovisning, The international Accounting Standards

⁸³ Thorell, P, Dagens Industri och Schultze, W, Univärsitet Augsburg

⁸⁴ Davis, M, The Journal of American Academy of Business

⁸⁵ Thorell, P, Dagens Industri

⁸⁶ IASB, IASB Issues Standards on Business Combinations, Goodwill and Intangible Assets

⁸⁷ ibid.

avskrivning av goodwill i och med att goodwill har en obestämd nyttjandeperiod. Istället ska förvärvaren i enlighet med IAS 36 pröva nedskrivningsbehovet. De immateriella tillgångar som är identifierbara ska nu särskiljas från goodwill och redovisas i enlighet med IAS 38. (IAS 36 och IAS 38 kommer att tas upp senare i kapitlet.) Avsättningar till omstrukturering i förvärvsanalysen är nu endast aktuell när den förvärvade enheten har en förpliktelse vid förvärvstidpunkten. Vid förvärvstidpunkten ska förvärvaren nu redovisa den goodwill som uppkommer i ett rörelseförvärv som en tillgång och värdera denna till detta anskaffningsvärde av den förvärvade enhetens identifierbara tillgångar, skulder och eventalförpliktelser. Posten som tidigare benämndes goodwill har nu tagits bort. I stället intäktsredovisas den tidigare benämnda negativa goodwillen som uppkommer genom att de förvärvade nettotillgångarnas värde överstiger rörelseförvärvets anskaffningsvärde. Men innan företaget kan intäktsredovisa måste de ompröva förvärvsanalysen. I och med införandet av IFRS 3 får bolagen nu en metod för att redovisa minoritetsandelar. De ska redovisas till verkliga värden och minoritetsandelen ska klassificeras som en separat post inom eget kapital. Det kan även nämnas att justering av förvärvsanalysen får ske till och med 12 månader efter förvärvstidpunkten.⁸⁸

2.6.2 IAS 36 Impairment of Assets

Generella regler för nedskrivning

Denna standard skall tillämpas vid redovisning av nedskrivningar av alla slag av tillgångar utom sådana som omfattas av varulager, tillgångar vid entreprenaduppdrag, uppskjutna skattefordringar, tillgångar i samband med ersättningar till anställda, finansiella tillgångar, förvaltningsfastigheter och biologiska tillgångar vilka redovisas till verkligt värde, tillgångar från ett försäkringsavtal och anläggningstillgångar avsedda för försäljning.⁸⁹

Standarden behandlar även hur nedskrivningsbeloppet ska fastställas. Ett företag skall vid varje bokslutstillfälle bedöma om det finns en indikation på att en tillgång kan ha minskat i värde. Om indikationen finns ska företaget beräkna tillgångens återvinningsvärde och utifrån det bedöma om nedskrivning behövs.⁹⁰

Ett företag ska förutom det ovannämnda även göra en årlig prövning om en immateriell tillgång har minskat i värde genom att jämföra dess redovisade värde med dess återvinningsvärde. Denna prövning av nedskrivningsbehovet kan göras när som helst under ett räkenskapsår men förutsättningen att den utförs vid samma tidpunkt varje år. Vid prövningen ska hänsyn tas till både externa och interna indikatorer.⁹¹

Exempel på externa indikatorer är:

- Tillgångens marknadsvärde har minskat kraftigt under perioden.
- Teknologisk utveckling, marknadsutveckling, lagstiftning samt ekonomisk utveckling påverkar förutsättningarna som företaget

Exempel på interna indikatorer är:

- Tillgången är tekniskt föråldrad eller skadad.
- Väsentliga förändringar har skett under perioden eller förväntas inträffa inom en snar framtid, vilket negativt påverkar möjligheten att utnyttja

⁸⁸ EU:s hemsida om redovisning, The international Accounting Standards

⁸⁹ ibid.

⁹⁰ ibid.

⁹¹ ibid.

verkar enligt, vilket även påverkar värdet av tillgångarna.

- Marknadsräntor eller marknadens avkastningskrav har stigit under perioden, vilket även påverkar diskonteringsfaktorn vid beräkningen av nyttjandevärdet.
- Företagets egna kapital är högre än företagets börsvärde.

tillgången till vad den är avsedd för. Exempel på detta är omstruktureringar och nedläggningar.

- Den interna rapporteringen indikerar att en tillgång avkastar mindre än förväntat.

Det redovisade värdet skall skrivas ned till återvinningsvärdet endast om återvinningsvärdet för en tillgång är lägre än redovisat värde. Denna minskning utgör nedskrivningen. En nedskrivning är en kostnad i resultaträkningen, såvida inte tillgången redovisas till ett omvärderat värde i enlighet med en annan standard. När en tillgång har skrivits ned skall framtida avskrivningar anpassas så att det nya redovisade värdet fördelas över återstående nyttjandeperiod.⁹²

Om det är möjligt skall återvinningsvärdet för tillgången fastställas. Om det inte går att fastställa återvinningsvärdet för tillgången, skall företaget beräkna återvinningsvärdet för den kassagenererande enhet till vilken tillgången hör.⁹³

”En kassagenererande enhet är den minsta grupp av tillgångar för vilken det går att fastställa löpande inbetalningar som i allt väsentligt är oberoende av andra tillgångar eller grupper av tillgångar.”⁹⁴

Nedskrivning av goodwill

En kassagenererande enhet på vilken goodwill har allokerats skall årligen prövas avseende nedskrivningsbehovet och även då det finns en indikation på att enheten kan behövas skrivas ned. Detta görs genom att enhetens redovisade värde, inklusive goodwill, jämförs med enhetens återvinningsvärde. Ett nedskrivningsbehov föreligger om enhetens redovisade värde överstiger enhetens återvinningsvärde. Är det inte möjligt att hänföra goodwill till den kassagenererande enhet som är föremål för prövning ska företaget bedöma vilken enhet som är den minsta kassagenererande enheten som goodwill kan hänföras till. Om nedskrivning hänförlig till en kassagenererande enhet ska ske, ska i första hand goodwill skrivas ned, därefter sker nedskrivning av övriga tillgångar i proportion till deras redovisade värden. En större nedskrivning än till noll kan aldrig ske.⁹⁵

En nedskrivning av goodwill skall inte återföras i en efterföljande period. Återföring av nedskrivning hänförlig till en kassagenererande enhet ska i första hand ske mot andra tillgångar än goodwill och därefter mot goodwill.⁹⁶

Rekommendationens övergångsregler innebär att uppgifter för jämförelseperioder inte behöver omräknas.⁹⁷

⁹² EU:s hemsida om redovisning, The international Accounting Standards

⁹³ ibid.

⁹⁴ FARs Samlingsvolym 2005, Del I

⁹⁵ EU:s hemsida om redovisning, The international Accounting Standards

⁹⁶ ibid.

⁹⁷ ibid.

Nedskrivningstest

FASB släppte två ärenden vilka kom att ha en stor informationspåverkan på årsredovisningen relaterad till sammanslagningar och förvärv och deras relaterade goodwill. Det gäller SFAS 141 och SFAS 142.⁹⁸

I SFAS 141 elimineras poolningsmetoden för redovisning av företagsförvärv vilket leder till att endast förvärvsmetoden är tillåten. SFAS 142 ändrar redovisningen av goodwill från avskrivningsmetod till nedskrivningstest.⁹⁹

Nedskrivning av en tillgång uppstår när det verkliga värdet är lägre än det balanserade värdet. Detta test är varken ny eller ovanligt för den har till exempel använts för att skriva ner kortfristiga fordringar till realiserbart nettovärde med hjälp av matchningsprincipen.¹⁰⁰

SFAS 142 kräver ett 2-steps test (nedskrivningstestet) och att goodwill testas årligen för nedskrivning. Tyvärr är kriterierna som SFAS 142 gett ut skrivna på ett sådant sätt att de skapar ett signifikant utrymme för tolkningar av ledningen, bedömningar och avvikelser både vid tidpunkten av en fusion och i framtiden. Stegen för testet följer nedan.¹⁰¹

Först ska det balanserade värdet och det verkliga värdet av en kassagenererande enhet jämföras för att besluta om en nedskrivning behövs. För det andra, om det finns ett nedskrivningsbehov av en kassagenererande enhet, ska det balanserade värdet och det verkliga marknadsvärdet av goodwill i den kassagenererande enheten jämföras.¹⁰²

När det är beslutat att en goodwillnedskrivning ska ske behöver ledningen se över och fastställa följande punkter:¹⁰³

1. Identiteten av alla immateriella tillgångar.
2. Beräkningarna av nyttjandeperioden av identifierbara immateriella tillgångar.
3. Identiteten av varje kassagenererande enhet.
4. Allokeringen av tillgångar, skulder och goodwill till varje kassagenererande enhet.
5. Identiteten av händelser eller omständigheter som utlöser en tillfällig nedskrivningstest för vilken materiell och immateriell tillgång som helst.
6. Mätningens verkliga värde av kassagenererande enhet och tillgångar.

Det är förutsatt att punkt 1 och 2 kan hanteras på ett förståndigt och snabbt sätt eftersom besluten har gjorts sedan sammanslagningar och förvärv kom till. Situationen skapar mer oro när punkt 3 och 4 ska tas fram. Bristen av specifikation på definitionen av en kassagenererande enhet och uppgifter av tillgångar och skulder till dessa rapporterade enheter verkar skapa en signifikant mängd flexibilitet. Punkt 5 som är relaterad till speciella omständigheter tar upp sju punkter som kan ingå. Men står igen för inget mätbart medel för utvärdering. I punkt 6 är kriterierna definierade men i de flesta fallen inte riktigt mät med en hög grad av exakthet.¹⁰⁴

⁹⁸ Massoud, M. & Raiborn, C, Review Business

⁹⁹ Schultze, W, Univärsitet Augsburg

¹⁰⁰ ibid.

¹⁰¹ Massoud, M. & Raiborn, C, Review Business

¹⁰² ibid.

¹⁰³ ibid.

¹⁰⁴ ibid.

Vägledningen i SFAS 142, som kräver att företag mäter nedskrivningsförlusten genom att inkludera den ny skapade verkliga värdet och identifierbara tillgångar och under tiden förbjuda deras kapitalbildning, skapar en missvisande redovisning vilket är en följd av en halvhjärtad genomförande av en hel – rättvisande – värde redovisning. IASB har undvikit detta problem genom att begränsa nedskrivningstestet av goodwill till steg ett.¹⁰⁵

2.6.3 IAS 38 Intangible Assets

Redan innan den nya omgjorda IAS 38 kom ut var det diskussioner om att immateriella tillgångar i allt större grad skulle kunna särskiljas från goodwill så att goodwillposten skulle bli lägre och att de immateriella tillgångarna fick ”användbart liv”. De vanligaste anledningarna till att ge immateriella tillgångar eget liv är att minska bolagets skatt och öka kassaflödet.¹⁰⁶

RR (vilket överensstämmer med IAS) definierar en immateriell tillgång som:¹⁰⁷

”...en identifierbar icke-monetär tillgång utan fysisk substans som används för produktion eller tillhandahållande av varor eller tjänster samt för uthyrning till andra eller för administrativa ändamål. En tillgång är en resurs som ett företag har kontroll över till följd av inträffande händelser och som förväntas ge företaget ekonomiska fördelar i framtiden”

Vissa tillgångar idag kan vara svåra att identifiera. Teknologi kan vara ett exempel på detta. Teknologin kan skapa tillgångar vilka leder till ökade intäkter för bolaget. Förr sågs nästan aldrig dessa poster i balansräkningen, men kunde ändå påverka bolaget stort.¹⁰⁸ Det nya med IAS 38 är att nu särskiljs immateriella tillgångar vid förvärv eller samgående från goodwill. Detta gäller även forskning och utveckling.¹⁰⁹

En tillgång är en resurs som ett företag har kontroll över till följd av inträffade händelser och som förväntas ge företaget ekonomiska fördelar i framtiden. Detta är vad som krävs för att kunna ta upp en utgift som en tillgång. Immateriella tillgångar som inte uppfyller de här kraven är vid förvärv inräknade i goodwill.¹¹⁰

Enligt IAS 38 får bolaget endast avskilja en immateriell tillgång från goodwill om den går att hyras ut, säljas, bytas ut eller delas ut utan att övriga tillgångars värde påverkas.¹¹¹

En annan ändring i den nya omarbetade IAS 38 är att kravet på att immateriella tillgångar ska separeras ökar, vilket leder till att goodwillbeloppet vid framtida förvärv kommer att vara lägre. Följande immateriella tillgångar ska avskiljas från goodwill:¹¹²

- Marknadsrelaterade tillgångar, t ex. varumärken
- Kundrelaterade tillgångar, t ex. kundkontrakt
- Konstnärliga tillgångar, t ex. böcker

¹⁰⁵ Schultze, W, Univärsitet Augsburg

¹⁰⁶ Vaughan Jr, J.L, Harvard business review

¹⁰⁷ FAR Samlingsvolym 2005, del I

¹⁰⁸ Vaughan Jr, J.L, Harvard business review

¹⁰⁹ EU:s hemsida om redovisning, The international Accounting Standards

¹¹⁰ ibid.

¹¹¹ ibid.

¹¹² ibid.

- Kontraktbaserade tillgångar, t ex. leasingavtal
- Teknologiska tillgångar, t ex. datorprogram

2.6.4 Fördelar och nackdelar med de nya standarderna

Fördelar

De nya standarderna förbättrar beslutet för ett förvärvspris. Vid en förvärvstransaktion är det betalda priset för förvärvet skiljbart, denna var dock gömd när poolningsmetoden användes. Många tror att dessa nya standarder kommer att leda till en överdriven ökning av sammanslagningar och förvärv.¹¹³

Genom IFRS 3 får vi regler som gör att vi inte längre behöver ta ställning till den omöjliga uppgiften att bedöma vilken ekonomisk livslängd som goodwill har.¹¹⁴

Goodwill som försökts undvika på alla möjliga sätt kommer inte längre att negativt påverka ett företags årsredovisning i efterföljande perioder av transaktionen, eftersom det inte går att skriva av längre. Den blir nu istället en tillgång som kommer att finnas kvar i balansräkningen i all framtid (om det inte förekommer någon nedskrivning) vilket hjälper att behålla företagets substansvärde. De oklara immateriella tillgångarna (goodwill) vilka uppkommer vid affärssuppörelsers behov inte längre skrivs av under en kortare avskrivningstid utan kan nu istället finnas för evigt.¹¹⁵

Enligt Hitz och Kuhner så finns det en fördel med nedskrivningsmetoden istället för avskrivningsmetoden. De menar att företag nu slipper problemet med dubbla kostnader på goodwill. De dubbla kostnaderna uppkommer genom att företag internt genererar goodwill från exempelvis personalutveckling, och detta kostnadsförs direkt plus att företaget då även hade en kostnad från avskrivning på förvärvad goodwill. I och med att aktiviteterna, vilka genererar intern goodwill, gör att den förvärvade goodwillen bibehåller sitt värde blev en avskrivning på den förvärvade goodwillen egentligen inte nödvändig.¹¹⁶

Nackdelar

Under den föreslagna nedskrivningsmetoden kommer goodwill att testas för nedskrivning vid de lägsta redovisade nivåerna som inkluderar den förvärvade rörelsen. Men andra ord ska ett företag värdera nettotillgångarna av kassagenererande enheten och dra bort det värdet från de redovisade nettotillgångarna av kassagenererande enheten för att få fram värdet av goodwill. Om det värdet är mindre än det balanserade beloppet uppstår det en förlust som kräver nedskrivning och som kommer att synas i resultaträkningen. Den viktiga faktorn är att bestämma värdet på kassagenererande enheten som kan skapa mer subjektivitet på årsredovisningen, som redan är full med kostnadsunderlag och marknadsvärde rapporter.¹¹⁷

¹¹³ Siegel, J, National Public Accountant

¹¹⁴ Balans nr 8-9 2004

¹¹⁵ Siegel, J, National Public Accountant

¹¹⁶ Schultze, W, Universitet Augsburg (hänvisar i artikeln till Hitz/Kuhner, 2002)

¹¹⁷ Siegel, J, National Public Accountant

Nackdelen är däremot att kravet på en årlig värdering av goodwillvärdet innebär att företagen får merarbete (kostsamt) och mer upplysningskrav.¹¹⁸

En konsekvens som upptäcktes var att nedskrivningsmetoden resulterade i större svängningar i resultatet och traditionella avkastningskrav. Svängningarna kommer på grund av att det inte längre skrivs av. Resultatet ökar under normala år och minskar en del under de åren företagen får nedskrivningskostnader.¹¹⁹

”Krångligt”

Ändringarna kommer att leda till att årsredovisningar granskas mer av SEC. Detta på grund av kraven där företagen ska upplysa och definiera nya immateriella tillgångar.¹²⁰

Eftersom det finns olika uppfattningar angående goodwill kan det bästa sättet att lösa problemet vara genom att ha mera upplysningarna i årsredovisningen. Detta för att investerare och rådgivare ska kunna utveckla en bättre jämförelse mellan företagen.¹²¹

”Alternativ”

Ett alternativ för att lättare kunna jämföra olika företag är att redovisa all sin goodwill ihop, dvs. både förvärvad goodwill och internt genererad goodwill, och sedan skriva av den under tio år. Att bara använda avskrivning tycker Lachnit och Müller är mer praktisk än att det ska finnas olika sätt att behandla goodwill på. Avskrivningar underlättar även till att bestämma en permanent inkomst som ett mått av avkastningsstyrka.¹²²

¹¹⁸ Balans nr 8-9 2004

¹¹⁹ Schultze, W, Univärsitet Augsburg (hänvisar i artikeln till Hütten/Lorson, 2002)

¹²⁰ Siegel, J, National Public Accountant

¹²¹ ibid.

¹²² Schultze, W, Univärsitet Augsburg (hänvisar i artikeln till Lachnit/Müller, 2003)

3 Metod

Vi kommer i detta kapitel redogöra för vårt metodval och varför dessa har gjorts. Syftet med kapitlet är att beskriva hur uppsatsen praktiskt har genomförts. Vi går bland annat in på undersökningsstrategier, undersökningsansatser, företagsurval, primär- och sekundärdata (inklusive intervjuer), validitet och reliabilitet och avsluta med källkritik.

3.1 Angreppssätt

Det finns två huvudformer av metoder, nämligen kvalitativa och kvantitativa. Den första metoden handlar om förståelse, medan den andra metodens kunskapsyfte är förklaring.¹²³

3.1.1 Kvalitativ metod

Kännetecknande för den kvalitativa metoden är att rapportskrivaren inte från början vet exakt vilka resultat som är tänkbara. Detta kräver en följsamhet gentemot det som studeras. Valet av metod kanske får ändras under projektets gång. Det vilket studeras handlar ofta om kvalitet och inte om antal, fördelningar eller exakta mätvärden. Resultatet kan vara ett antal nya aspekter på ett problem. Ibland kan också antal fås fram även om det sällan är huvudsyftet. Med ett kvalitativt perspektiv skulle inga kategorier definieras i förväg. Undersökningen skulle leda fram till en eller flera kategorier, men dessa skulle definieras först mot sista halvan av projektet. De kvalitativa metoderna kan alltså beskriva nya kvaliteter av verkligheten som inte var kända förut.¹²⁴

3.1.2 Kvantitativ metod

Vid den kvantitativa metoden används statistik, matematik och aritmetiska formler och klara riktlinjer för hur en undersökning ska genomföras. Det främsta kunskapsyftet är att orsaksförklara de fenomen som är föremål för undersökningen. Detta är nödvändigt för att kunna pröva om de uppnådda resultaten gäller för alla de enheter som testaren vill uttala sig om.¹²⁵ Strukturerade och formella frågeformulär är exempel på instrument som kan användas.¹²⁶

3.1.3 Jämförelse mellan kvalitativ och kvantitativ metod

I en studie som använder en kvantitativ metod har det på förhand bestämts vilka tänkbara slutsatser studien kan leda till. I en studie som använder kvalitativ metodik har det inte på samma sätt i förväg bestämts vad som kan komma fram. Fördelen med en studie som använder kvalitativ metodik är att den tar hänsyn till helheten på ett sätt som inte är möjligt i en studie där det användes kvantitativ metodik. Kvantitativa metoder, å andra sidan, har två fördelar. För det första fås ett objektiva mått på sannolikheten att de slutsatser skribenten kommit fram till är korrekta. Detta fås inte med kvalitativ metodik. För det andra, om en skribent i en given situation kan välja både kvalitativt eller kvantitativt perspektiv, är oftast den sistnämnda betydligt enklare och mindre resurskrävande.¹²⁷

¹²³ Andersen, 1998

¹²⁴ Forskningsansats - kvalitativt eller kvantitativt perspektiv?

¹²⁵ Andersen, 1998

¹²⁶ Halvorsen, 1992

¹²⁷ Forskningsansats - kvalitativt eller kvantitativt perspektiv?

En annan fördel med den kvalitativa undersökningen är att det kan komma upp nya idéer och frågor under till exempel intervjuens gång. Det är dock viktigt att nämna att en kvalitativ undersökning kräver mycket bearbetning av material, ofta om och om igen.¹²⁸

3.1.4 Val av angreppssätt

Vi har valt att använda oss av det kvalitativa angreppssättet då vår studie syftar till att beskriva och förstå. Därför är användandet av den kvalitativa metoden till stor fördel för oss. Ytterligare en egenskap som det kvalitativa angreppssättet har vilket är till fördel till oss är att vi från början inte vet exakt vilka resultat som blir. Anledningen till varför vi inte använder oss av den kvantitativa metoden är att vår undersökning inte bygger på tester. Ytterligare en anledning till varför den kvantitativa metoden inte används är för att vi på förhand inte vet vilka slutsatser studien kan leda till.

Nackdelen med ett rent kvalitativt användande är att chansen att fastställa någonting för att sedan dra generella slutsatser inte skapas. Men vi har valt ett kvalitativt angreppssätt eftersom vi hellre vill uppnå förståelse kring ämnesområdet genom intervjuer och litteratur.

3.2 Undersökningsstrategier

Att tänka på vid en undersökning är att syftet med kunskapen ska ha ett inflytande på vad vi undersöker och hur vi undersöker det. De undersökningsstrategier vi har valt att titta närmare på är beskrivande, explorativa och förklarande.¹²⁹

3.2.1 Beskrivande

I beskrivande undersökningar fokuseras det på beskrivning till skillnad från förståelse och/eller tolkning. Beskrivningar kan ges av händelser som redan ägt rum, och vi kan ge beskrivningar av förhållanden som redan existerar nu. Bakgrunden till konkreta fenomen, konsekvenserna av olika fenomen eller relationer mellan olika fenomen kan också beskrivas.¹³⁰

3.2.2 Explorativ

De explorativa undersökningarna däremot syftar till att utforska förhållanden eller fenomen som är mindre kända eller helt okända. Kunskapen om fenomenet är liten eller saknas helt. Syftet med denna undersökning kan vara att få fram intressanta frågor som senare undersöks lite närmare.¹³¹ För explorativa undersökningar lämpar sig kvalitativa metoder bra.¹³²

3.2.3 Förklarande

Ju mer utvecklade en teori är, desto mer kan frågeställningen inriktas mot förklaring.¹³³ Förklarande undersökningar används då syftet är att förklara orsak/verkan samband.

¹²⁸ Patel & Davidson, 1991

¹²⁹ Andersen, 1998

¹³⁰ ibid.

¹³¹ Andersen, 1998

¹³² Gustavsson, 2003

¹³³ ibid.

Forskaren har ett klart formulerat problem och ställer upp hypoteser kring det studerade sambandet.¹³⁴

3.2.4 Val av undersökningsstrategi

Vilken undersökningsstrategi som lämpar sig bäst för vår rapport kan vi inte säga helt säkert. Valet står mellan beskrivande och explorativ. Då vi känner att den explorativa undersökningsstrategin är den vilken vi tycker stämmer bäst överens med vår kvalitativa rapport väljer vi den. Då den explorativa strategin syftar till att utforska fenomen vilka är mindre kända så passar den bra in eftersom vår kunskap kring hur revisorerna ställer sig till goodwill och de nya standarderna inte är så stor. Vi vill också veta om det finns något samband i kunskapen mellan de olika revisionsbyråerna gällande de nya standarderna och hur de ser på goodwill. Det kommer dock märkas att det finns en liten bit av beskrivande undersökningsstrategi också, då vi har valt att ta med lite historia och tidigare diskussion kring goodwill.

Anledningen till att vi inte använder oss av förklarade undersökningsstrategi är för att det inte finns ett klart formulerat problem och inga hypoteser ställs upp kring detta problem.

3.3 Undersökningsansats

När vi vill producera kunskap om exempelvis samhället och organisationer finns det i princip två vägar att gå. Den ena kallas deduktion och den andra för induktion. Båda kan vi använda för att dra vetenskapliga slutsatser.¹³⁵

3.3.1 Induktion – upptäckandets väg

Med induktion menas att en enskild händelse sluter sig till en princip eller en generell lagbundenhet, exempelvis kan få personers upplysningar ligga till grund för en mer generell slutsats. Detta tillvägagångssätt är vanligt vid explorativa undersökningar och fallstudier.¹³⁶

3.3.2 Deduktion – bevisföringens väg

Vid deduktion följs bevisandets väg. Ett deduktivt arbetssätt kännetecknas av att utifrån allmänna principer och befintliga teorier dras slutsatser om enskilda företeelser. Ur den redan befintliga teorin härleds hypoteser som sedan empiriskt provas i det enskilda fallet.¹³⁷

3.3.3 Val av undersökningsansats

Valet av undersökningsansats har inte heller varit lätt. Valet lutar dock åt att vi går upptäckandets väg, dvs. induktion. Varför valet skulle hamna på induktion är för att få personers upplysningar kan ligga till grund för en mer generell slutsats och då vi har valt att intervjuer endast fyra revisorer passa detta oss bra. Även att tillvägagångssättet är vanligt vid explorativa undersökningar passar det oss bra eftersom vi har valt en explorativ

¹³⁴ Eriksson & Wiedersheim P, 1997

¹³⁵ Andersen, 1998

¹³⁶ ibid.

¹³⁷ Patel & Davidson, 1991

undersökningsstrategi. Även det kvalitativa angreppssättet är övervägande induktivt vilket vi också har tagit hänsyn till i vårt val av undersökningsansats. Anledningen till att vi inte har valt en deduktiv undersökningsansats är att vi inte utformar vår rapport efter hypoteser och att vi inte följer bevisandets väg.

3.4 Företagsurval - Revisionsbyråer

När ett urval görs måste det finnas en population. Populationen i det här fallet utgörs av olika revisionsbyråer som har kunskap om de nya standarderna som börjat gälla 2005. Eftersom syftet med undersökningen är att få reda på hur en revisor ser på goodwill, hur nedskrivningstestet går till i praktiken, vilken påverkan borttagandet av avskrivningar har och få reda på goodwillens vara eller icke vara har vi vissa urvalskriterier. Vi har valt att kontakta fem revisionsbyråer, eftersom vi tror att de noterade bolagen i Sverige som berörs av de nya standarderna oftast har en större revisionsbyrå. Vidare har vi valt att avgränsa våra revisionsbyråer till sådana företag som vi har ansett varit lättillgängliga för information.

Vi ville med vårt val av företag se om det fanns några likheter eller olikheter vid bedömningen av goodwill. Våra val blev av revisionsbyråer blev *Ernst & Young, KPMG, Deloitte, Öhrlings PricewaterhouseCoopers och Lindebergs Grant Thornton*. Den femte byrån, dvs. Lindebergs tyckte dock att de inte hade tillräcklig med kunskap inom området för att kunna ställa upp på intervjuer. Varför valet just hamnade på revisorer är för att vi tror att de är insatta dels i vad normsättarna gör (IASB) och dels hur de olika företagen sköter de nya standarderna vilka behandlar goodwill. Kontakterna, som vi tidigare nämnt, skulle vara lättillgängliga och därför valdes revisionsbyråernas kontor i Göteborg. Eftersom första revisorn talade för oss att hon ville vara anonym bestämde vi oss för hålla alla fyra revisorer anonyma och kommer i fortsättningen att nämna de efter revisorbyråns namn eller ”revisorn”.

3.5 Datainsamlingsmetod

När data ska samlas in bör det fås igenom vilken slags datainsamlingsmetod som är mest användbar. Olika metoder gör det möjligt att samla in olika typer av information, därför används ofta flera datainsamlingsmetoder.¹³⁸

3.5.1 Primärdata

Primärdata är den data eller information som samlas in med det primära syftet att bilda analysunderlag i en undersökning. Då görs en bedömning om arbetet ska innehålla observationer, intervjuer eller enkäter.¹³⁹

3.5.2 Val av primärdata

De primärdata vi använder oss av är intervjuer på revisionsbyråer. Våra primärdata kommer att bygga på vilken information som vi får av företagen genom intervjuer på plats.

Intervjufrågorna och sättet att fråga är i huvudsak bestämda i förväg. De inleds med ett resonemang kring frågorna så att den intervjuade lätt kan känna igen problemställningen.

¹³⁸ Halvorsen, 1992

¹³⁹ Befring, 1994

Våra intervjuer kan kallas för "formella", för de är planerade och görs vanligen på annan plats än där observationen sker. Detta ger möjlighet till att få tala i lugn och ro och möjligheten att gå in lite djupare på en fråga. Detta är ett sätt att få ut mer information från intervjun.¹⁴⁰

Intervjufrågorna kom vi fram till genom att studera olika källor och diskussioner mellan oss författare. Några av frågorna har dock framkommit under intervjuerna då vi tyckte att det var lämpligt med vissa följdfrågor. Intervjuguiden har även blivit skickad till vår handledare för bedömning och kommentar.

Mp3 spelare med diktafon är ett hjälpmedel vilket kan komma att användas vid de tillfällen det är tillåtet. Bandspelare (Mp3 spelare) kan tyvärr vara hämmande för vissa personer, vilket kan leda till att de uttalar sig mer försiktigt när bandet är igång. Det finns även intervjupersoner som inte tillåter att intervjun spelas in, något som måste respekteras.¹⁴¹

Förutom att använda oss av Mp3 spelare så kommer vi att anteckna. Vi kommer att anteckna både under och direkt efter intervjun för att få med så mycket väsentligt material som möjligt. Ytterligare en anledning till att vi har valt att spela in intervjuerna är att vi kan få med vissa citat som kan komma att stärka empirin och analysen.

Efter insamlad information är det viktigt att i efterhand vara kritiska och noga kontrollerar den insamlade informationen. Det gäller att kontrollera att alla frågor är besvarade och att kritiskt granska svaren. Med kritisk granskning menas att kontrollera att svaren inte kan uppfattas på fel sätt så att missförstånd uppstår, eller att det finns avsiktliga fel i svaren.¹⁴²

Intervju som insamlingsmetod anser vi vara en viktig del i vårt arbete. Intervjuerna kommer förhoppningsvis att ge oss svar på frågor på vår problemformulering, men även ge oss idéer på hur vårt arbete kan utvecklas.

Vid valet av intervjuer vilket tidigare nämnts kom vi i kontakt med fem olika revisionsbyråer, men det var endast fyra av dem som hade tillräcklig kunskap (enligt dem själva) att svara på våra frågor angående goodwill och de nya standarderna. Nämnas kan dock att Lindebergs tipsade oss att det var de fyra största som hade kunskap om de nya standarderna.

Intervjufrågorna finns med som bilaga (Bilaga 1).

3.5.3 Sekundärdata

Sekundärdata är information som redan har samlats in för andra ändamål än våra forskningsambitioner. Det kan vara litteratur, offentlig statistik och andra forskningsanalyser.¹⁴³

3.5.4 Val av sekundärdata

De sekundärdata vi har använt oss av är olika typer av litteraturstudier. Dels har vi använt oss av tidningar (artiklar), Internetkällor och vanliga faktaböcker. Det främsta syftet med

¹⁴⁰ Ely, 1993

¹⁴¹ Ejvegård, 2002

¹⁴² Eriksson & Wiedersheim P, 1997

¹⁴³ ibid.

litteraturstudierna har varit för att kunna sätta oss in i ämnet bättre och skapa oss en bredare kunskap. Även forskningsanalyser har använts i form av artiklar och avhandlingar. Sekundärdata behöver dock en kritisk granskning så att den inte leder läsaren till en viss ståndpunkt utan att objektiviteten behålls.

3.6 Validitet och reliabilitet

De regler som kontrollerar mätproceduren kan vara användbara på ett eller flera sätt. De kan ge instabila eller icke trovärdiga mätresultat. Mätreglerna kan också avspegla en stor tillit till resultaten. Graden av tillit brukar uttryckas genom hög eller låg validitet och reliabilitet.¹⁴⁴

3.6.1 Validitet – lämplig, verklighetsanknuten, giltig¹⁴⁵

Validiteten omfattas av två begrepp, giltighet och relevans. Giltighet handlar om överensstämmelsen mellan empiri och teori. Relevans är hur relevant det empiriska begrepps- eller variabelurvalet är för vår problemställning.¹⁴⁶ Vi måste veta att det som vi undersöker är det som vi avser att undersöka.¹⁴⁷

3.6.2 Reliabilitet – tillförlitlig, välfungerande¹⁴⁸

Med reliabilitet menas hur påtagliga mätningarna är. Råder en hög reliabilitet betyder det att oberoende mätningar ska ge ungefär samma resultat.¹⁴⁹ Reliabilitet handlar alltså om i vilken utsträckning en mätprocedur genererar samma resultat vid upprepade mätningar¹⁵⁰. Vi måste veta att vi gör mätningen på ett tillförlitligt sätt.¹⁵¹

3.6.3 Försäkran av mätkvalitet

Alla studier ska ha så god kvalitet som möjligt, det vill säga hög reliabilitet och validitet. Eftersom vårt arbete inte är av kvantitativ inriktning är mätresultatet inte så precist och det är inte heller mest eftersträvarvärt här. Vi syftar snarare uppåt förståelse och insikt kring vårt problemområde.

Reliabiliteten i vårt arbete tycker vi stärks av det faktum att vi är två författare, eftersom vi tillsammans genom diskussioner reducerar risken för missuppfattningar och dylikt.

Vi tycker att validiteten är hög i vår studie för att vi använder oss av teori om grundläggande redovisningsprinciper. En annan del som vi tycker gör validiteten hög är att vi använder oss av induktion och kan under arbetets gång justera sådant som är av relevans för vår uppsats. För att stärka validiteten i undersökningen har vi jämfört och diskuterat olika källor, samt att vårt examensarbete under resans gång även lästs igenom av handledare och andra ekonomistudenter på Handelshögskolan i Göteborg. Detta för att säkerställa den inre

¹⁴⁴ Befring, 1994

¹⁴⁵ Ejvegård, 2002

¹⁴⁶ Andersen, 1998

¹⁴⁷ Patel & Davidson, 1991

¹⁴⁸ Ejvegård, 2002

¹⁴⁹ Halvorsen, 1992

¹⁵⁰ Gustavsson, 2003

¹⁵¹ Patel & Davidson, 1991

validiteten samt minska risken för missförstånd. En stor del av rapporten bygger på tryckt litteratur och detta innebär att reliabilitet i undersökningen kan anses som god men samtidigt måste det nämnas att viss information kommit från artiklar något som kan ifrågasätta reliabilitet något.

Eftersom vår förkunskap är begränsad inom föreliggande problemområde så är vi medvetna om att det kan förekomma brister i mätinstrumenten, dvs. att vi kan ha missat något i någon redovisningsprincip eller i någon standard angående goodwill eller fått fel information/missförstådda under intervjuerna. Vi måste dock utgå ifrån att mätinstrumentet är tillförlitligt.

3.7 Källkritik

Tillförlitligheten hos de använda källorna bör diskuteras. Inte minst viktigt är detta när intervjuer och enkäter som sekundärdata används. Tryckt material bör granskas ur saklighetssynpunkt och objektivitetssynpunkt. Med saklighetssynpunkt menas att de uppgifter man ger ska vara sanna och riktiga och med objektivitetssynpunkt menas att vara objektiv och opartisk. Allting som verkar vara konstigt ska undersökas. Det finns fyra grundläggande krav som måste uppfyllas.¹⁵²

1. Äkthetskrav. Är materialet äkta? Kan det vara förfalskat?
2. Oberoendekrav. Ta reda på vart materialet kommer ifrån. Primärkälla anses bättre än sekundärkälla.
3. Färskhetskrav. Nyare källor bör vara bättre än äldre källor.
4. Samtidighetskrav. Anteckna helst samma dag som informationen fås annars riskeras bortfall på grund av glömska.

Något som även bör granskas kritiskt är material som hämtas hem från Internet och andra databaser. På Internet finns mycket dolt material som kan ha för avsikt att föra fram en åsikt, marknadsföra en vara, att väcka uppmärksamhet osv. Materialet kan således vara mycket subjektivt och vinklat.¹⁵³

Diskussion om tillförlitligheten hos källor

Då det inte finns så mycket litteratur (böcker) om ämnet i fråga har vi mest använt oss av tidskrifter, artiklar och Internet. Vi anser att eftersom artiklarna i tidskrifterna stämmer överens med vad våra Internetkällor och litteratur (som är användbar) anger så är tillförlitligheten hög, men vi bör ha med oss den kritiska bedömningen någonstans i bakhuvudet. Oftast kan det vara så att tidigare forskning (artiklar och böcker) är utformade så att ett visst ställningstagande görs, vilket leder till att läsaren måste vara objektiv i sin bedömning av sammanställningen. Syftet med vår rapport är faktiskt att dra egna slutsatser om ämnet. Eftersom en del av materialet som vi använt oss av är information från revisionsbyråernas hemsidor bör de granskas kritiskt för de ofta är till för att locka till sig nya klienter, men något som ändå styrker deras tillförlitlighet är att de olika revisionsbyråerna oftast har liknande information så någon form av relevans bör finnas.

¹⁵² Ejvegård, 2002

¹⁵³ ibid.

3.8 Analys

I analysen var vi genom att koppla den presenterade teoretiska referensramen med det empiriska materialet och även det empiriska materialet emellan försökt hitta skillnaderna mellan revisorerna i frågan om goodwill. Intervjuerna, som vårt empiriska material består av, har tillfört mer teori i referensramen eftersom det uppstod annat viktig information som från en början inte var tänkt att ha med i lika stor omfattning. Vid sammanställandet av analysen delade vi upp den i fyra delar för att ge läsaren en bättre möjlighet att följa kopplingarna. Uppdelningarna som gjordes var; Allmän om goodwill, De nya standarderna och avskrivningar, Nedskrivningar och nedskrivningstest, och Övrigt där upplysningskrav och rättvisande bild och tillämpning av IFRS ingår. Vi har försökt hitta de skillnaderna och likheter som finns revisorerna emellan och med avseende till den presenterade referensramen. Standarderna IFRS 3, IAS 36 och 36 har legat bakom hela arbetet och även genom de har analysen fått den utgång den fick.

4 Empiri

I empirin behandlas de svaren vi fick av revisorerna under intervjuerna. Varje revisionsbyrå behandlas för sig. Empirin är uppbyggd, även om den inte innehåller rubriker, på ett sätt där allmänt om goodwill tas upp först, fortsätter sedan med de nya standarderna och avskrivningar, sedan kommer nedskrivningar och nedskrivningstest och varje byrå avslutas med en övrigt-del. Som det även nämdes i metoden har alla revisorer valt att vara anonyma därför refereras de i följande text som revisorn eller den byrå de jobbar på.

4.1 Deloitte

”Deloitte är ett av Sveriges ledande revisions- och konsultbolag med 1000 medarbetare på ett trettiootal ort i hela landet. De är verksamma inom revision, skatt, riskhantering, finansiell rådgivning, implementering av affärssystem, verksamhetsstyrning och outsourcing av ekonomifunktioner. Internationellt ingår de i det globala nätverket Deloitte Touche Tohmatsu med 115000 medarbetare i 150 länder.” – www.deloitte.se

Goodwill, tycker revisorn på Deloitte, är något bolag betalar för framtida vinster. Kassaflödet i ett bolag påverkas inte utav själva goodwillposten, men vid ett företagsförvärv så är den ändå en väldigt viktig faktor. I fall bolaget vid förvärv skulle göra en bortbokning av goodwill mot eget kapital skulle substansvärdet av det egna kapitalet minska drastiskt i jämförelse med att lägga upp goodwillposten som en egen tillgångspost. Därför är det viktigt att goodwillen finns då den fyller sin funktion.

Revisorn på Deloitte tycker att har ett bolag betalt ett rimligt pris för ett förvärvat bolag vid förvärvstidpunkten vilket har genererat goodwill, och i framtiden kommer att generera intäkter, skulle det bli väldigt konstigt att inte få räkna den som en tillgång. Goodwill är något bolaget har i framtiden. När ett företag förvärvar ett annat så betalas ett marknadsvärde för företaget vilket leder till att företaget på ett sätt har betalt för framtida vinster. Ska bolag då dag ett boka bort det mot sitt egna kapital, resultaträkning eller hur det nu hade sett ut med regler om företag inte hade någon goodwill. Förvärvet skulle på så sätt bli missvisande. Det skulle slå hårt vid köp av ett företag med hög intjäningsförmåga om företaget får in väldigt mycket i kassaflöden men får en otroligt dålig påverkan på bolag förvärvsåret. Därför tycker revisorn på Deloitte att goodwill som tillgångspost inte borde tas bort.

Något hon tycker är dåligt med goodwill är att det kan uppkomma väldiga uppblåsningseffekter på marknaden, vilket leder till ett större goodwillvärde. Det skulle innebära att det förvärvande bolaget inte får den intjäning de förväntade sig vid ett köp av ett dyrt bolag. Detta kan leda till tillfälliga svackor på marknaden vilket leder till att det blir en negativ effekt på goodwill.

Det nya med goodwill nu är hur man ser på den, vilket kan förklaras med att goodwillen ska leva för evigt om inget oväntat sker. Nytt är även att de immateriella tillgångarna nu ska särredovisas i en större utsträckning, vilket kan vara bra för företaget. Det stärker goodwillens position i företaget.

Inom redovisning finns det fördelar och nackdelar med allt. Fördelen med att redovisa enligt de nya standarderna för goodwill tycker revisorn på Deloitte är just det att den hänger ihop med going concern (fortlevnadsprincipen). Det innebär att företag inte behöver skriva av på

ett visst antal år och sedan finns det inget kvar, alltså att den lever vidare så länge företaget finns. Nackdelen kan vara att det finns risk för större svängningar som möjligen kan ge större fluktuationer i resultaträkningen. Förut så uppstod detta inte på samma sätt eftersom företag fördelade kostnaden på goodwill lite mer vid avskrivningar.

Att avskrivningarna på goodwill förbjuds tror revisorn kan stimulera förvärven. Räknar bolag på ett förvärv så kostar det mindre, alltså vill de göra mer förvärv. Det är viktigt att priset på ett förvärv relateras till de kalkyler bolaget gör. Ytterligare en anledning till att förvärven stimuleras är att goodwillavskrivningar kontra icke goodwillavskrivningar slår oftast ganska hårt på resultaträkningen och ett bolag utan goodwillavskrivningar skulle på så sätt kunna visa ett bättre resultat. Att poolningsmetoden tas bort tror hon dock inte spelar någon roll eftersom bolag i Sverige oftast har använt sig av förvärvsmetoden vid förvärv.

Enligt de nya och reviderade standarderna ska inte företag bara göra ett nedskrivningstest vid indikation utan även årligen. Bolaget måste kontinuerligt testa nedskrivningsbehovet när de lämnar ifrån sig sina finansiella rapporter. Enligt revisorn på Deloitte finns det fyra kriterier att tänka på vid beräkningen av ett nedskrivningstest; ränta, kassaflöde, slutvärde och vilken tillgång det ska testas mot. Om vi först ser till räntan är det en mycket viktig faktor som ska räknas ut, men den kan vara lite svår att ta fram. Det andra kriteriet är kassaflödet och bolaget måste veta vad som ska räknas varje år. En uträkning av kassaflödet gör bolag genom en nuvärdesberäkning av det prognostiserade kassaflödet med hjälp av den uträknade räntan. Viktigt att tänka på är dock att goodwill inte själv genererar något kassaflöde. Det vanligaste är dock att bolaget tar det vanliga kassaflödet och räknar den mot samtliga anläggningstillgångar. För att kunna räkna ut kassaflödet behöver även bolaget ta hänsyn till slutvärdet, dvs. hur länge de ska beräkna kassaflödet. Exempel på detta kan vara 10 år, 20 år eller i all evighet. Det sista kriteriet är att bolaget behöver veta vilken tillgång goodwill tillhör och testa nedskrivningsbehovet emot den.

En självklar faktor som föranleder en nedskrivning av goodwill är när kassaflödet sjunker. En annan är när avkastningen på ett förvärv inte lever upp till bolagsledningens krav. Viktigt att tänka på är att en nedskrivning av goodwill inte kan återföras.

Revisorn anser inte att det är kostsamt med nedskrivningstestet eftersom det är ofta stora poster som testas, stora företag och stora avdelningar som kan göra testet. Det tar inte heller mer tid än annan bokföring eftersom företagen använder sig av vissa modeller, vilka kan komma att används år efter år.

I dagens årsredovisning måste bolagen visa hur goodwillen värderas, vilka parametrar som ingår i goodwillvärdet. Samma regler som förut gäller vid nedskrivning. Har bolaget gjort en nedskrivning ska de visa vad det är som har föranlett denna. Men det största med införandet av IFRS är det allmänna upplysningskravet som har ökat.

Att borttagandet av avskrivningar på goodwill skulle leda till en mer rättvisande bild av företaget tror inte revisorn på, men att det blir ett bättre resultat redovisat är hon övertygad om. Eftersom att företag styrs av resultatet så vill de gärna redovisa ett bättre resultat, men bara för att bolaget inte gör avskrivningar betyder inte det att de genererar mer pengar.

Tanken med IFRS är att noterade bolag ska få det bättre konkurrensmässigt internationellt. Det gäller inte bara att konkurrera med andra bolag utan även om utländskt kapital. Revisorn tycker nog att alla företag i Sverige ska kunna följa en och samma standard. Problemet då blir

nog de ökade upplysningskraven som IFRS medför, så en lösning tycker hon kan vara att bolagen kan följa värderingsreglerna men inte behöva alla upplysningskrav. Att alla bolag i Sverige följer samma standarder skulle ge en mer enhetlig bild.

4.2 KPMG

”KPMG är ett av Sveriges ledande kunskapsföretag inom ekonomisk information med 1600 medarbetare vid 80 kontor runt om i landet. De erbjuder tjänster inom revision, redovisning, skatt, riskhantering, värdering och analys. KPMG är medlem i KPMG International och ingår därför i ett av världens främsta nätverk av revisorer och specialister med verksamhet i 148 länder.” – www.kpmg.se

Det första vi behöver tänka på enligt revisorn på KPMG är att goodwill endast är en restpost vilken uppkommer vid ett företagsförvärv, alltså en redovisningsteknisk sak. Goodwill är något som har diskuterats hur lång tid som helst och revisorn tror att någon aldrig lär komma fram till något där det kan sägas att det här är det rätta sättet att behandla goodwill på.

Revisorn på KPMG kunde inte nog poängtera att goodwill endast är en restpost som möjligtvis kan vara den framtida förhoppningen av företagsförvärvet.

Att släppa redovisningen på goodwill helt fri (dvs. att företagen kan redovisa sin goodwill antingen direkt mot eget kapital, avskrivning eller nedskrivning) är något revisorn inte tycker är lämpligt, utan det måste finnas gemensamma regler för bolagen annars finns det ingen jämförbarhet och transparens.

De nya standardernas huvudprincip säger att goodwill är en tillgång vilken ska nedskrivningsprövas varje år för att kunna ha ett verkligt värde.

Revisorn tror dock inte att de nya standarderna kommer att stimulera mer förvärv. Detta på grund av att redovisningsnormerna inte borde ligga till grund för köp och försäljning utav bolag. Det vore helt förkastligt rent företagsekonomisk om företagsledningen styrde sin förvärvsstrategi utifrån redovisningsnormerna.

Revisorn på KPMG tycker att det är för tidigt att uttala sig om bolagen kommer att visa upp en mer rättvisande bild i och med de nya standarderna rörande goodwill. Något att tänka på här är att Sverige till den största delen redan innan införandet av de nya standarderna använde sig av förvärvsmetoden vid förvärv. Vilket då går att jämföra med USA där de oftast använde sig av poolningsmetoden och på så sätt fått ett annorlunda resultat (en mer rättvisande bild).

Det är svårt att poängtera vilka fördelar och nackdelar det finns med de nya standarderna, men en fördel är att goodwillposten nu tenderar till att bli allt mindre då bolagen i allt större grad ska särskilja immateriella tillgångar från goodwill. Nackdelen är att det skapar stora förändringar i resultatet eftersom bolaget förut vid köp kunde identifiera alla tillgångar till marknadspris, övervärden på skatt och det som sedan fanns kvar var goodwill i förvärvsanalysen. Goodwillen skrevs då av och bolaget kunde sedan tala om vilken synergieffekt som uppkom eller hur de framtida kassaflödena ökade på grund av förvärvet. Företaget fick då en jämn avskrivningstakt på goodwill. Nu uppstår en situation där ett förvärv görs och en massa tillgångar som är separerade från goodwill tas upp i förvärvsanalysen som kanske har en mycket kortare nyttjandeperiod än vad den tidigare

goodwillen hade. Detta kan då leda till att bolaget får dippar i resultatet åren efter de har gjort stora företagsförvärv eftersom de tillgångar som kan identifieras förbrukas. Att avskrivningar på goodwill har tagits bort skapar en helt annan känsla, eftersom bolaget nu istället behöver göra nedskrivningstestet varje år, vilket inte är lätt att göra. Det är väldigt mycket som ska ingå i ett nedskrivningstest. Det första bolaget behöver göra är att utgå ifrån budgeten och prognoser, sedan ska revisorn bedöma att antagandena som görs är riktiga. Det ska göras beräkningar på framtida kassaflöden och räntan, vilka parametrar och risken som finns på de båda. Viktigt att nämna är att revisorerna inte gör nedskrivningstest utan de bara granskar nedskrivningstestet och ser om företaget har gjort riktiga bedömningar. Anledningen till att en omprövning på goodwill görs är att den inte genererar något eget kassaflöde. Det blir då den underliggande verksamheten till vilken goodwill kan hänföras som nedskrivningsprövas. Det blir alltså den kassagenererande enheten som lägst och dotterbolaget som högst. En faktor som kan föranleda en nedskrivning är att det förvärvade företaget inte går så bra, att det inte ger den förväntade avkastningen vilket beräknades vid förvärvet. Nedskrivningen för den kassagenererande enheten görs först på goodwill och sedan på de andra tillgångarna. För nedskrivningstestet kommer det ta tid att ta fram vilka parametrar som ska ingå i modellen. Kostnaden för testet kommer att bli den tiden det tar för personalen att jobba med det.

Det allmänt ökade upplysningskravet som IFRS för med sig kommer leda fram till att årsredovisningen blir ett dött dokument då troligen ingen kommer att orka läsa ett sådant stort dokument. Den upplysningen vilken behöver lämnas när det gäller goodwill är varför företaget har den posten och vilka parametrar som ingår.

Trenden att bolagen visar ett bättre resultat är ett helt fel resonemang tycker revisorn. Hon tror att det inte kommer att bli någon resultatförbättring eftersom det vid övergången finns en regel i IFRS 1 vilken säger att gamla förvärv inte behöver räknas om utan den goodwill som ligger kvar i balansräkningen därifrån ändå behöver nedskrivningsprövas och då kanske skrivs ned. Ett bättre resultat skulle bara uppstå ifall avskrivningarna bara upphörde utan att ersättas med nedskrivning. Hon tror heller inte på någon större resultatförbättring när det gäller nya förvärv i och med den kostnad det kommer att innebära genom att immateriella tillgångar som särskiljs från goodwill kan komma att ha en kortare nyttjandeperiod. Revisorn på KPMG tycker att hela den här debatten om bättre resultat har varit snedvriden och tycker att det finns en bättre rapport i årsredovisningen som kan komma att bli ännu intressantare nämligen kassaflödesanalysen. Vidare fortsätter hon med att analytikerna tolkar kassaflödena men nedskrivningen på goodwill har ingen effekt på kassaflödena. Goodwill i sig tillför alltså inte något vid värderingar.

Revisorn på KPMG tycker att de nya standarderna ska följas av noterade bolag men har svårt att se att ägarleda företag har någon nytta av IFRS redovisningen. Införandet av IFRS är främst för att skapa en transparens mellan noterade företag, att man vill skapa enhetliga regler för världsbörsen (investorerna).

4.3 Öhrlings PricewaterhouseCoopers

”Öhrlings är Sveriges ledande företag inom revision och rådgivning med 3000 medarbetare på 130 kontor runt om i landet. I tjänsteutbudet ingår förutom revision även redovisning, riskhantering, skatterådgivning, corporate finance och annan revisionsnära rådgivning. Öhrlings ingår i PricewaterhouseCoopers med över 122000 medarbetare i 144 länder världen över.” – www.pwc.se

Goodwill är en restpost och inget annat. Goodwill är en följd av att företag betalar för någonting och allting går inte att sätta fingret på vad de betalt för. Det är ett teknisk sätt att hantera det faktum att om ett företag gör en rationell affär uppkommer det en goodwill post. Då är det svårt att hävda att ett företag gjort en dålig affär och enda sättet att undvika att redovisningen pekar på det är att företagen måste åstadkomma ytterligare tillgångar för att motivera vad företagen betalt för, dvs. goodwill.

Så det är bara en ren teknisk lösning på det faktum att man måste kunna beskriva verkligheten på ett rimligt sätt. Den bästa redovisningen är den som speglar verkligheten och det känns konstigt att en hyfsat bra affär ska redovisas som en dålig bara för att goodwill inte ska vara med i balansräkningen. Goodwill är ingen tillgång i sig utan speglar den tillgång vilken finns i form av framtida kassaflöden. Hela poängen är att har ett företag betalat för kassaflöden genom att köpa ett annat så borde det knepigt om de inte kan visa att de faktiskt gjort en logisk affär. Att goodwill finns med i balansräkningen anser revisorn inte vara problematiskt.

När det gäller de nya standarderna tycker revisorn de kan ses från två olika synvinklar, dels som revisor och dels som redovisare. När det gäller revisorer kommer det att bli mer komplicerat med goodwill på grund av att det kommer att finnas balansposter vilka kommer att ligga kvar oförändrade och då ska de nedskrivningstestas och på så sätt bevisa att de posterna har ett visst värde. Grunden har ändå varit att en verksamhet köps upp och det förvärvande företaget får en goodwillpost och har det då inte gjorts en väldigt dålig affär kan det accepteras att goodwillposter varar marknadsmässigt dag noll. Får bolaget sedan göra avskrivningar under en viss period (normal 5 år) måste bolaget ha mycket otur eller att skett stora förändringarna i verksamheten innan det uppstår en situation där det finns en för hög goodwillpost i balansräkningen. En pragmatisk¹⁵⁴ nackdel, som revisorn kallar det, är att det blir mer komplicerat för företagen på grund av det årliga testet om goodwill har kvar sitt värde. Fördelen kan vara att företagen får en bättre prövning eftersom den årliga prövningen kan leda till en bättre genomlysning av balansen.

Nu när avskrivningar förbjuds behöver företagen inte belasta resultaträkningen med goodwillavskrivningar. Revisorn kan tänka sig att företag visar ett bättre resultat men påpekade att det inte finns mer pengar i resultatet. Det är tur enligt honom att bokföringen inte kan påverka den faktiska ekonomiska lönsamheten.

Nedskrivningstestet är tekniskt sett inget nytt för även tidigare när en verksamhet köptes var det viktigt att veta vad det var som köptes och hur goodwill hörde hemma. Det var dock inte lika viktigt att göra den analysen dag noll. Det första företaget ska tänka på när ett nedskrivningstest görs är var goodwill hör hemma. Efter det ska företaget bygga testet på bästa möjliga prognoser av kassaflödet av den enhet som goodwill hör till genererar. Det innefattar att hålla sig till omsättningsökningar, investeringar och kassaflödets nuvärde.

¹⁵⁴ Pragmatisk är synonymt med resultatinkriktad

Revisorn fortsatte med att i grunden så skiljer sig inte detta från en traditionell företagsvärdering. Det vill säga att den byggs på ett antal framtida parametrar. En faktor som kan föranleda en nedskrivning kan enligt revisorn vara att företagen tappar framtida kassaflöden i den verksamhet goodwill omfattar av men även omvärldsfaktorer och interna faktorer kan ha en påverkan. Att presentera sina antaganden och bedömningar är en del av rättvisande bild enligt revisorn. Han tog också upp att goodwill aldrig kan hamna högre upp än segment nivå, dvs. rörelsegrenar.

Testet kan bli kostsamt om företaget inte har den kompetens vilken krävs och blir då tvungen att ta extern hjälp för att hantera matematiken. Men det är inte så svårt när företagen använder sig av nedskrivningsmodeller för då är det bara att tänka hur parametrarna ska appliceras och hela tiden ha en ide om framtiden.

De nya standarderna kräver mycket mer upplysningskrav. Företagen behöver inte redovisa vad de kom fram till för värde på sin goodwill men de måste redovisa hur de har tänkt och hur de har beräknat. Detta för att en läsare som vet att det finns kvar en goodwill ska kunna gå in och se vilka parametrar som använts. Läsaren ska även kunna dra slutsatsen att nedskrivningstestet är gjord på rimliga förutsättningar. Revisorn fortsätter med att vi kommer att se en successiv anpassning mot tankesättet i IFRS vad gäller andra bolag än noterade ska använda dessa, där skillnaden nu främst är upplysningskraven. Han tror och hoppas att det inte får helt separata spår, att samma verksamhet beroende på vilken redovisningsprincip som används skulle se helt olika ut.

4.4 Ernst & Young

”Ernst & Young är ett ledande globalt revisionföretag som erbjuder tjänster präglade av integritet, kvalitet och professionalism. Deras tjänster omfattar revision och affärsrådgivning samt skatte- och transaktionsrådgivning. De har fler än 1600 medarbetare på 75 kontor över hela landet. Deras 100000 medarbetare är betrodda revisorer och rådgivare i fler än 140 länder.” – www.ey.se

Goodwill är något företag behöver ha enligt revisorn. Det förklarar han genom att säga att bolag har många värden som inte uppfyller kraven på att aktiveras, det vill säga redovisas. Det finns tillgångar vilka bolaget inte har kontroll över och det är sådana vilka byggs in i goodwill. Så det är fel att inte visa att det finns andra värden i ett bolag vilket bolaget faktiskt betalar för. Det kan antingen vara, enligt revisorn, den typen av tillgångar vilka inte går att särskilja eller de förväntade övervinsterna vilka kan komma i framtiden. Han försätter med att påpeka att det kan bli en synergieffekt om bolaget tror att det kommer bli en väldigt bra avkastning eller att det kommer bli ett ännu bättre bolag inom ramen för verksamheten.

Goodwill ska redovisas som en tillgång för att företaget behöver visa det verkliga värdet vilket betalades för det förvärvade bolaget. Har det förvärvande bolaget betalt mer än marknadsvärdet av tillgångarna så har de betalt för något som tyder på att det finns dolda värden eller framtida vinster vilka de är beredda att betala för. Ett exempel på goodwill är personal. Kravet för att en post ska få värderas som en tillgång är att företaget har kontroll över den och kontroll över de kassaflöden som inkommer från den tillgången. Kontroll över människor är aldrig någonting som företagen kommer kunna ha, så på sättet kommer personalen och deras kunskap alltid hamna under tillgångsposten goodwill, om det inte sker

något drastiskt i redovisningsreglerna. Personal är dock någonting företagen skulle vilja boka upp som en egen tillgång.

När det gäller de nya standarderna rörande goodwill säger revisorn på Ernst & Young att det har varit en väldig debatt i USA när det gäller att börja redovisa goodwill som en kostnad. Amerikanerna hävdade även att goodwill skulle ha ett evigt liv, vilket de fick igenom.

Revisorn tycker att om en tillgång har ett bestående värde så ska den egentligen inte skrivas av men han har svårt att se att goodwill skulle ha ett evigt liv. Det är viktigt att veta att goodwill är en restpost som uppstår när en marknadsfördelning av samtliga nettotillgångar sker i ett företagsförvärv. Per definition är detta något mjukt som ingen kan ta på dvs. några dolda värden som finns i samband med ett förvärv.

De nya standarderna kräver ett årligt test på att goodwill behåller sitt värde och gör den inte det så ska den skrivas ned. Ur det perspektivet kanske det blir en bättre matchning och en bättre redovisning. Det krävs alltså att företagen hela tiden testar bakgrunden till de kassaflöden som enheten till vilket goodwillen tillhör genererar. Men revisorn fortsatte med att säga att ur ett försiktighetsperspektiv kanske det ändå var skönt med ett årlig avskrivning.

Att avskrivningarna tagits bort kan ha en viss påverkan på företagen enligt revisorn. Nu är det företagsledningens bedömningar som ligger till grund för prognoser vilka senare ska ligga till grund för nedskrivningstestet. Vidare påstår han att det kan uppkomma stora engångseffekter, alltså att om företagen tidigare visste att de hade ett nedåtgående värde kunde den smetas ut på ett antal år men nu kanske det går fyra år utan att någonting händer och när en nedskrivning uppstår kan det leda till stora resultateffekter.

I grunden när ett nedskrivningstest görs ska företagen räkna på ett kassaflöde och ofta även på prognoser (oftast på fem år). Företagen ska även räkna på marginalantaganden, räntan och vilken diskonteringsränta som ska användas. Dessa är enligt revisorn ganska subjektiva faktorer vilket kan leda till en viss ojämnhet i nedskrivningstestet. Det är viktigt att testet är gjord på rimliga, väldokumenterade och underbyggda antaganden för då kan ingen ifrågasätta testet. Ur revisorns synpunkt är det svårt att ifrågasätta något år ett. Men följande år ska antagandena och träffsäkerheten i budgeterna ses över och även om utfallet för bolaget/enheterna blev som det var tänkt eller avviker det mycket. När det gällde faktorer som kan föranleda en nedskrivning tänkte revisorn främst på försämrad lönsamhet, alltså försämrade kassaflöden. Han poängterade direkt efter att ett nedskrivningstest ska göras på den lägsta interna nivå som företaget mäter själva eller högst på segment nivå. Kostanden för ett sådan test kan variera mycket enligt revisorn. Dagens andra krav på dokumentation kan vara kostsam och mer tidskrävande men det kan också bero på hur många dotterbolag som företaget har.

Företag kommer troligen att visa ett bättre resultat så länge det går bra för företaget men när det går sämre kommer det förmodligen leda till kraftiga nedskrivningar på goodwill och resultatet blir då sämre. Att företag skulle visa en mer rättvisande bild kan stämma om det är rätt gjort enligt revisorn. Men han säger att det finns en viss tröghet i systemet att göra en nedskrivning, för att bolagen vet att efter en nedskrivning av goodwill kan de inte återföra den. Undantagen som fanns förut finns inte med längre i de nya IFRS standarderna.

Det är känsligt för företag att visa sina antaganden, för det ofta är sådant som de inte vill beskriva i detalj. Det som egentligen anges är antaganden av den framtida verksamheten och

bedömningar av slutsatsen. Främst är det ökande upplysningskravet för utomstående så att de själva om de är bra på terminologi och matematik kan räkna på det och skapa sig en egen uppfattning.

I teorin är det självklart att IFRS ska gälla alla bolag men med den komplexiteten som det innebär blir svaret ändå att alla bolag inte bör följa IFRS. Detta för att de troligen inte har den kunskap om hur man gör testet och även för man det är inte många som läser deras årsredovisning. Det är kanske banken och möjligen en och annan kund eller leverantör. De företag som går över till IFRS gör det för att kunna vara attraktiva på den internationella marknaden och för att kunna jämföra sig med andra bolag. Men alla ska inte följa IFRS för det är alldeles för svårt. Återigen är det avvägningen mellan vem som ska ha informationen, hur viktigt det är med viktig information kontra kostnader. Det går inte att försvara för små bolag.

5 Analys

I analysen jämförs informationen från empirin ihop med den teoretiska referensramen. Upplägget är tänkt att till största del följa de indelningar vilka görs under empirin. I följande text används revisionsbyråernas namn vid refereringar till de olika revisorerna, detta för att texten i analysen lättare ska kunna följas.

5.1 Allmänt om goodwill

Goodwill är ett område som har diskuterats i många år. Den väsentligaste delen har dock varit hur företag ska behandla goodwill när den uppstår vid företagsförvärv. Ska den redovisas som en tillgång eller inte? Detta är en skild uppfattning bland internationella teoretiker och som KPMG säger *så lär aldrig någon komma fram till det "rätta" sättet att behandla goodwill på.*¹⁵⁵ KPMG kunde inte nog poängtera att goodwill är en restpost, något som även Öhrlings och Ernst & Young gör, vilken uppkommer vid ett företagsförvärv och kan tänkas vara den framtida förhoppningen av företagsförvärvet. Detta går att jämföra med vad Deloitte, Öhrlings och Ernst & Young anser om goodwill vilket är något som det förvärvande bolaget betalar för framtida vinster och kassaflöden.

Diskussionen varför goodwill inte skulle vara en tillgång är att den inte är utbytbar och inte heller kontrollerbar och Ernst & Young säger att kravet för att en post ska få redovisas som en tillgång är att den är kontrollerbar och att företaget har kontroll över de kassaflöden vilka inkommer från den. I princip anser alla fyra att goodwill mer eller mindre ska redovisas som en tillgång. Deloitte tycker att det känns konstigt att inte få räkna det som en tillgång om ett förvärvat bolag har genererat goodwill och kommer att genererar intäkter i framtiden, för goodwill är faktiskt något bolag har i framtiden. Öhrlings tycker att goodwill inte är en tillgång i sig utan speglar den tillgång vilken faktiskt finns i form av framtida kassaflöden och att det borde bli knepigt om företagen inte fick visa att de gjort en logisk affär. Ernst & Young tycker att goodwill ska redovisas som en tillgång för att företaget behöver visa det verkliga värdet vilket betalades för det förvärvade bolaget. Ett alternativ för att inte behöva ha goodwill som tillgång fanns förut i Storbritannien och gick ut på att företagen bokade bort sin goodwill direkt mot eget kapital. Detta är något KPMG inte tycker är lämpligt och inte heller att släppa redovisningen på goodwill helt fri utan gemensamma regler för bolagen ska finnas för jämförbarhetens skull. Det finns dock andra alternativ än nedskrivning av goodwill. Ett är Lachnit/Müllers alternativ, vilket går ut på att redovisa all goodwill ihop och sedan skriva av den över 10 år. Detta för att det ska bli lättare att behandla all goodwill på även internt genererad goodwill. Även FASB företrädare, CAP och APB, anser att goodwill är en tillgång men har ingen definition av goodwill, vad den är och vad den representerar. Men ASB, som samarbetar med IASB, anser att goodwill inte uppfyller kraven för en tillgång men har inte heller någon förklaring varför.

Den röda tråden vilken går genom diskussionerna om goodwill bland revisorerna är att de inte skulle kunna se goodwill som någonting annat än en tillgång. Goodwillen är dock en restpost vilken uppkommer vid företagsförvärv. Lite motstridigheter hos normgivarna finns dock när diskussionen om goodwill skulle vara en tillgång kommer upp. Några tycker självklart att goodwill ska vara en tillgång medan andra säger att den inte ska vara det, men det finns en enighet dessa emellan och det är att de inte har någon förklaring till varför/varför inte

¹⁵⁵ Uttalande från KPMG, sid. 31

goodwill är en tillgång. Oenigheten mellan dessa internationella normgivare stärker också KPMG uttalande om att det aldrig kommer att finnas ett "rätt" sätt att behandla goodwill på.

5.2 De nya standarderna och avskrivningar

Goodwill kan ses på två sätt. Det ena är innan de nya standarderna (och de omgjorda) och det andra är efter de nya standarderna. Före de nya standarderna så gällde avskrivning på goodwill och nu gäller nedskrivning. Det nya med goodwillen är hur den ses på, enligt Deloitte. Detta går att förklara med att den nu ska ha ett evigt liv. De anser att detta är bra för då kan företagen följa fortlevnadsprincipen vid redovisning av goodwill. Detta är även en av fördelarna med IFRS 3 (enligt Balansskribenter), när företag inte längre behöver ta ställning till goodwillens ekonomiska livslängd. Även Jay Siegel anser att det finns en fördel med att goodwill nu har ett evigt liv, nämligen att de oklara immateriella tillgångarna vilka uppkommer vid affärsuppgörelser inte längre behövs skrivas av under en kortare avskrivningstid. Men detta är något Ernst & Young har svårt med, alltså att se att goodwill har ett evigt liv. Det fanns också en debatt kring detta i USA, enligt Ernst & Young, där de hävdade att goodwill hade ett evigt liv vilket de också fick igenom i och med de nya standarderna.

Något som kan ses i den här diskussionen är att många tycker att det blir lättare när goodwill får ett evigt liv, men det finns även motsättningar till detta exempelvis Ernst & Young. Att den här diskussionen finns kan även knytas an till att det inte finns något "rätt" sätt att behandla goodwill på.

Ytterligare en ny sak i standarderna rörande goodwill är att de immateriella tillgångarna i större utsträckning ska särredovisas vilket stämmer överens med IAS 38. Detta är något som både KPMG och Deloitte ser till fördel för goodwill, dvs. det stärker goodwillens position i företaget. En nackdel med att särskilja immateriella tillgångar från goodwill är dock att de immateriella tillgångarna kan ha en kortare nyttjandeperiod än vad den tidigare goodwillen hade till vilka de separerade immateriella tillgångar tillhörde. Detta kan då leda till att företaget kan få sämre resultat åren efter de gjort stora företagsförvärv, enligt KPMG. Men innan den nya IAS 38 kom ut fanns det diskussioner om att immateriella tillgångar i allt större grad skulle kunna särskiljas från goodwill så att goodwillposten skulle bli lägre och att de immateriella tillgångarna fick "användbart liv".

En annan nackdel vilken kan uppstå med de nya standarderna gällande goodwill är, enligt Deloitte och Ernst & Young, att det kan skapa svängningar i nedskrivningsbehovet vilket kan leda till större fluktuationer i resultaträkningen. En pragmatisk nackdel, som Öhrlings kallar det, är att det blir mer komplicerat för företagen nu när ett årligt test krävs och även KPMG kommenterar att borttagningen av avskrivningar skapar en annan känsla på grund av det årliga nedskrivningstestet, vilket inte är lätt att göra. En fördel, enligt Öhrlings och Ernst & Young, med det årliga testet är att företagen får en bättre matchning och prövning av goodwillvärdet.

Sett till avskrivningar tycker Ernst & Young att det kanske var skönare med en årlig avskrivning ur ett försiktighetsperspektiv något som kan jämföras med teorin där en teoretiker tycker att det är mer praktisk med avskrivningar vid behandling av goodwill. Detta jämfört med Öhrlings som ser fördelar med att avskrivningar förbjuds. De menar att företagen inte längre behöver belasta resultaträkningen med goodwillavskrivningar. Öhrlings och Deloitte tror att företag kan visa ett bättre resultat på grund av detta men påpekar att det inte kommer

att finnas mer pengar i bolaget. Även Per Thorell tar upp att det kan uppstå bättre resultat och att det är en farlig synvillan eftersom de underliggande ekonomiska förhållandena inte påverkas. Företagen får inte mer pengar att dela ut till aktieägarna. Öhrlings tycker även att det är tur att bokföringen inte kan påverka den faktiska ekonomiska lönsamheten.

IAS 38, vilken är en av de nya omarbetade standarderna, vill att de immateriella tillgångar ska särredovisas mer, en diskussion som var igång innan den nya IAS 38 kom ut. Detta är ett område revisorerna ser både fördelar och nackdelar med. Det går att knyta samman med det vilket Deloitte säger: *inom redovisning finns det fördelar och nackdelar med allt.*¹⁵⁶ En förutsättning för att de immateriella tillgångarna ska kunna redovisas separat från goodwill är att deras verkliga värde kan räknas på ett tillförlitligt sätt. Borttagandet av avskrivningar är också en del med de nya standarderna vilket har sina för- och nackdelar enligt revisorerna, som ser på detta i olika scenarier. Att företagen skulle generera mer pengar, på grund av bättre resultat vid borttagning av avskrivningar, är dock något alla är överens om att så inte är fallet.

En annan aspekt på hur goodwillavskrivningarnas borttagning kan komma att påverka företagen är enligt Deloitte förvärven. Räknar ett bolag på ett förvärv tror Deloitte att det kommer att kosta mindre, alltså vill företagen göra mer förvärv. Detta är även något Jay Siegel tar upp. De nya standarderna kommer också, enligt honom, att förbättra smidigheten när förvärvspriset tas fram. Ytterligare en anledning till att förvärven kan komma att öka är att borttagningen av goodwillavskrivningar har en stor effekt på resultaträkningen och då kan ett bolag utan goodwillavskrivningar visa ett bättre resultat. Tilläggas bör dock att Deloitte instämmer i Öhrlings resonemang att det inte genererar mer pengar för ett bättre visat resultat. Att den nya redovisningen av goodwill skulle stimulera mer förvärv är något KPMG inte tror på. Detta på grund av att redovisningsnormerna inte borde ligga till grund för hur företagsledningen styr sin förvärvsstrategi.

Det finns, vilket går att läsa ovan, olika åsikter om att förvärven skulle öka. Det starkaste uttrycket kommer dock från KPMG vilka inte tycker att redovisningsnormerna bör ligga till grund för hur företag ska styra sin förvärvsstrategi. Även om det blir lättare att redovisa bättre resultat och att det går lättare att räkna på ett förvärvspris.

5.3 Nedskrivningar och nedskrivningstest

Enligt de nya och reviderade standarderna ska inte ett företag bara göra ett nedskrivningstest vid indikation utan även årligen. Testet är varken nytt eller ovanligt för det har använts vid nedskrivningar av kortfristiga fodringar till realiserbart nettovärde med hjälp av matchningsprincipen. Enligt Öhrlings skiljer sig inte nedskrivningstestet från traditionell företagsvärdering, dvs. det bygger på ett antal parametrar. Enligt KPMG, Öhrlings och Ernst & Young är anledningen till varför goodwillen varje år behöver omprövas att den inte genererar några egna kassaflöden. Det blir då den verksamhet till vilken bolaget kan hänföra goodwill som testas. Den lägsta nivån är kassagenererande enhet och den högsta nivån vilken goodwill kan hänföras till är dotterbolaget, dvs. rörelsegränar. Viktigt att nämna är att föreligger det en nedskrivning på en enhet så ska nedskrivning av goodwill ske först och sedan nedskrivning av de andra tillgångarna (de vilka finns med i enheten).

Enligt Deloitte finns det fyra faktorer vilka ska vara med vid beräkningen av ett nedskrivningstest; ränta, kassaflöde, slutvärde och vilken tillgång det ska testas mot. KPMG

¹⁵⁶ Uttalande från Deloitte, sid. 29

tycker att bolagen bör utgå ifrån budgetar och prognoser. Företagen ska beräkna framtida kassaflöden och ränta, vilka parametrar och även risken som ska ingå i de båda. KPMG anser, vilket tidigare nämnts, att testet är svårt att göra och nämner också att det är mycket som ska ingå i testet. Öhrlings säger att första steget är att tänka på var goodwill hör hemma. Efter det ska testet byggas på bästa möjliga prognoser som genererar kassaflöden, vilket innefattar att hålla sig till omsättningsökningar, investeringar och kassaflödets nuvärde. Ernst & Young säger att i grunden ska företagen räkna på ett kassaflöde och prognoser. Företaget ska sedan även ta fram marginalantaganden, räntan och vilken diskonteringsränta som ska användas.

De flesta faktorerna är viktiga men enligt Deloitte är till exempel räntan svårt att ta fram, även kassaflödet vilket tas fram genom att företaget nuvärdesberäknar det prognostiserade kassaflödet med hjälp av den uträknade räntan. Det tredje som kan vara svårt att få fram enligt Deloitte är att bolaget behöver veta vilken tillgång goodwill tillhör och testa nedskrivningsbehovet emot den. Även Ernst & Young tycker att det är svårt med vissa faktorer. De tycker att faktorerna är ganska subjektiva vilket kan leda till en viss ojämnhet i testet, men påpekar dock att ifall vissa krav (testet är gjord på rimliga antaganden och det är väldokumenterat) är uppfyllda leder det till att nedskrivningstestet inte blir ifrågasatt. Men subjektiviteten kan kopplas till de punkter vilka det skrivs om i teoriavsnittet rörande nedskrivningstestet och SFAS.¹⁵⁷ Viktigt att nämna är att det inte är revisorerna utan företagen som gör nedskrivningstestet.

Alla revisorer är överens om att kassaflödet och räntan är de viktigaste faktorerna vilka ska ingå i nedskrivningstestet. En annan viktig del revisorerna tar upp är att det inte är enkelt att göra ett nedskrivningstest, exempel på detta är att räntan ska beräknas, kassaflödet ska prognostiseras och Ernst & Young uttrycker detta väl: *detta är ganska subjektiva faktorer vilka kan leda till en viss ojämnhet i nedskrivningstestet.*¹⁵⁸

En självklar faktor enligt Deloitte som föranleder en nedskrivning av goodwill är när kassaflödet sjunker. En annan som även KPMG tar upp är när avkastningen på ett förvärv inte lever upp till förväntningarna. Även Öhrlings nämner kassaflödet som anledning till var ett nedskrivningsbehov skulle uppstå och det är när företaget tror att de framtida kassaflödena inte kommer att vara lika bra som prognostiserats. Det finns även andra externa och interna faktorer vilka kan föranleda en nedskrivning. Exempel på dessa faktorer går att utläsa i den teoretiska referensramen under IAS 36 Impairment of assets. Ernst & Young ställer sig till den skaran vilka tycker att nedskrivningsbehovet främst beror på försämrad lönsamhet dvs. försämrade kassaflöden. Ernst & Young säger även att så länge ett företag går bra kommer inte en nedskrivning vara aktuell och företaget har då ett bra resultat, men ifall det börjar gå sämre kommer det snart märkas att nedskrivningarna på goodwill kommer att öka kraftigt. Den röda tråden i vad som föranleder nedskrivningsbehovet är att företaget inte får in den förväntade penningströmmen.

För att kunna leva upp till de nya reglerna så behöver många företag utveckla sina rutiner för tester av nedskrivningsbehov. Inte minst finns behov för att utveckla metoder och dokumentation. Påståendet som finns i den teoretiska referensramen om att nedskrivningstestet skulle vara kostsam har lett till olika reaktioner hos revisorerna. Deloitte anser att det inte är kostsamt eftersom det inte tar mer tid än en annan bokföring då de på företagen använder sig av modeller för att göra testet vilka kan användas år efter år. KPMG

¹⁵⁷ Massoud, M, & Raiborn, C om SFAS 141 och 142, sid. 17

¹⁵⁸ Uttalande från Ernst & Young, sid. 35

anser däremot att det kommer ta tid för att ta fram vilka parametrar som ska ingå i modellen, och kostnaden för testet blir den tiden det tar för personalen att jobba med det. Öhrlings säger att så länge man har modeller kommer det inte att vara svårt för företagen eftersom de bara behöver tänka på hur parametrarna ska appliceras. Men det kan bli kostsamt om kompetensen inte finns och företaget måste ta externhjälp. När det gäller Ernst & Young säger de att de nya kraven på dokumentation kan vara kostsamma och tidskrävande men att det kan variera mycket beroende på hur många dotterbolag företaget har.

5.4 Övrigt

5.4.1 Upplysningskrav och rättvisande bild

Med införande av IFRS har det allmänna upplysningskravet ökat. Något som inte är bra enligt KPMG som tror att det kommer att leda till att årsredovisningen blir ett dött dokument. Det företaget i princip måste redovisa är hur de har tänkt och hur de har beräknat sitt goodwillvärde. Både Öhrlings och Ernst & Young, vilka också var de enda, tog upp att det ökade upplysningskravet var för utomstående. Så att de utomstående själva ska kunna räkna ut och skapa sig en egen uppfattning och kunna dra slutsatsen att testet är gjord på rimliga förutsättningar. I Föreställningsramen tas det upp om informationens begriplighet och tillförlitlighet, något som kan kopplas med vad revisorerna tog upp. Med begriplighet menas att informationen ska presenteras så att den blir förståelig för personer med kunskap inom området. Tillförlitligheten i information är att den ska vara korrekt gjord och att de som läser rapporten ska kunna lita på den när denne kanske vill göra sina egna uträkningar.

En mer rättvisande bild av företaget tror inte Deloitte på när det gäller borttagandet av avskrivningar på goodwill men att det blir ett bättre redovisat resultat är Deloitte övertygad om. Eftersom företag styrs av resultatet vill de gärna visa ett bättre resultat men när det gäller borttagning av avskrivning blir resultatet bättre, men företaget genererar inte mer pengar, vilket redan tagits upp tidigare i analysen. KPMG tycker att det är för tidigt att uttala sig om det blir en mer rättvisande bild med de nya standarderna gällande goodwill. Att fler företag i USA fått en mer rättvisande bild beror på att de ofta förut använde sig av poolningsmetoden vid förvärv och nu av förvärvsmetoden. När SFAS 141 och SFAS 142 började gälla var det cirka 50% av bolagen som inte visade någon nedskrivning på goodwill. Många undrade då om företagen klarade sig bättre utan goodwillavskrivningar. I och med att bolagen följer principen god redovisningssed vid finansiell redovisning borde detta ses som en förbättring när det gäller att ge en rättvisande bild av företaget. Effekten i Sverige blir dock inte den samma då Sverige redan använde sig av förvärvsmetoden vid förvärv enligt KPMG.

När det gäller att bolagen visar ett bättre resultat tycker KPMG det är ett helt fel resonemang. Ett av argumenten KPMG tog upp gällande detta var att det kommer bli en kostnad på grund av att immateriella tillgångar nu ska särskiljas från goodwill. De immateriella tillgångarna kan komma att ha en kortare nyttjandeperiod än de tidigare hade under goodwillposten vilket leder till en högre kostnad genom avskrivningar på dem. Att hela den här debatten om bättre resultat har varit snedvriden är ytterligare en sak KPMG tog upp och tycker även att det finns en bättre rapport i årsredovisningen, nämligen kassaflödesanalysen. Både Öhrlings och Ernst & Young tycker att det blir en mer rättvisande bild om antagningarna och bedömningarna är gjorda på rätt sätt. Detta är något är även något IASB tar upp i sitt ramverk under relevans och tillförlitlighet. Relevansen kan ses på så sätt att de uppgifter företaget lämnar ifrån sig är beräknade på rätt sätt. Tillförlitligheten fås genom att företaget redovisar sina uppgifter

trovärdigt i sin finansiella rapport. Ernst & Young tillägger dock att det finns en viss tröghet i systemet när det gäller att göra en nedskrivning då företagen vet att efter en nedskrivnings goodwill inte kan återföra den. Även detta tas upp i teorin men ytterligare en sak Ernst & Young påpekade var att de undantag som fanns förut gällande återföringen inte längre finns kvar i och med de nya IFRS standarderna, något som de andra revisorerna inte kommenterade.

5.4.2 Tillämpning av IFRS

Tanken med IFRS är att noterade bolag ska få det bättre konkurrensmässigt internationellt. Detta för att, enligt Deloitte och KPMG, skapa en transparens mellan noterade företag och för att skapa enhetliga regler för världsbörsen (investorerna). Ernst & Young säger att de företag som vill jämföra sig med andra företag och vill vara attraktiva på den internationella marknaden går över till IFRS. Deloitte tycker att alla företag i Sverige ska kunna följa ett och samma regelverk. Problemet här blir det ökade upplysningskravet som IFRS medför något de mindre bolagen i så fall kanske får slippa. I fall alla bolag i Sverige kunde följa samma regelverk skulle detta ge en mer enhetlig bild. Även Ernst & Young skulle vilja att alla bolag skulle följa IFRS men tror att komplexiteten gör att många bolag inte kommer att följa den. Detta beror på att det inte är så många som läser deras årsredovisning. Denna parallell går att dra mellan vilken kostnad det är för att uppfylla upplysningskraven i årsredovisningen och vilken nytta det skulle göra. Detta är något Ernst & Young tar upp vilket kan kopplas nytta och kostnad det kvar vilket Smith tar upp i den teoretiska referensramen.¹⁵⁹ Öhrling däremot tror att vi kommer att få se en successiv anpassning på tankesätter mot IFRS vad gäller andra bolag än noterade. Öhrling vill inte att redovisningen i Sverige får helt separata spår. Vilket i så fall skulle leda till att samma verksamhet beroende på vilken redovisningsprincip som använts se olika ut. Vad gäller KPMG så har de svårt att se att ägarledda företag har någon nytta av IFRS redovisningen.

¹⁵⁹ Smith, 2000 om ramverket, sid 6

6 Slutsats

I slutsatsen ska redovisas de slutsatser vilka kan komma att dras från analysen och resterande delar av arbetet. Slutsatsen är även upplagd på så sätt att läsaren kan följa samma struktur som problemformuleringen med huvudfrågan besvarad sist.

Det är inte svårt att märka att goodwill är ett svårt område och det är inte konstigt att det har varit omdiskuterat i så många år. När det gäller att komma fram till det rätta sättet att redovisa goodwill har inte det sista setts än. Precis som KPMG säger kommer det nog aldrig att finnas ett rätt sätt att behandla goodwill på.

Revisorerna är nästan eniga när de säger att goodwill är en restpost vilket uppstår vid ett företagsförvärv och kan vara något företag betalar för framtida vinster och kassaflöden. Diskussionen om att goodwill inte skulle vara en tillgång tycket revisorerna inte om. Så det skulle kunna sägas att alla revisorerna, CAP och APB tycker att goodwill är en tillgång men de två sistnämnda ger inga definitioner eller konkreta exempel på varför det ska vara så, men revisorerna ger dock exempel på varför de tycker att goodwill är en tillgång. Att komma fram till ifall goodwill är en tillgång eller inte verkar vara svårt speciellt då det kan finnas andra normgivare som påstår att goodwill inte bör räknas som en tillgång.

Att avskrivningar på goodwill har förbjudits och nedskrivningar nu ska göras är någonting revisorerna tror kan komma att skapa mer svängningar i resultaträkningen och Ernst & Young tycker att årlig avskrivning nog faktiskt var bättre ur ett försiktighets perspektiv. Andra revisorer ser dock fördelar med att avskrivningar förbjuds och menar då att företag inte längre behöver belasta resultaträkningen med goodwillavskrivningar och att nya företagsförvärv kan komma att göras. Lite vaksamma behöver dock alla vara eftersom det är en farlig synvillia då den underliggande ekonomin inte påverkas av att avskrivningarna tas bort. Denna diskussion om att goodwillavskrivningarna skulle vara bra eller dåliga kan jämföras med det som tidigare nämnts, i detta fall revisorernas kunskap om ämnet och hur de tänker. Det finns idag en viss tveksamhet hos revisorerna på vilket sätt de ska ta ställning till goodwillavskrivningarna. Detta märks framför allt här då några tycker att det är bra och några tycker att det är dåligt.

I dagens läge går det att se på goodwill från två perspektiv, de ena före de nya standarderna och det andra efter. Det nya med goodwillen efter de nya standarderna är hur den ses på. Diskussionen har varit ifall den har ett evigt liv. Även här har det funnits olikheter mellan revisorernas tolkningar. Det som nämns är ändå att goodwillen tenderar att ha ett evigt liv vilken kommer att följa företagets fortlevnadsprincip. I en av de reviderade standarderna (IAS 38) står det att företag nu i allt större utsträckning ska särredovisa immateriella tillgångar från goodwill. Även här hittade revisorerna fördelar och nackdelar, men rörande goodwill hade revisorerna bara en kommentar och det var att goodwillens position nu stärktes i företaget.

Nedskrivningstestet är i sig inget nytt utan det har funnits redan innan. Det nya med nedskrivningstestet är att det ska göras årligen vid samma tidpunkt. De faktorer vilka ligger till grund för nedskrivningsberäkningen verkar enligt revisorerna vara lite svåra att få fram. Detta eftersom goodwill i sig inte genererar något kassaflöde. Så det första företaget behöver få fram är till vilken enhet goodwillen tillhör och utifrån där prognostisera kassaflöden och beräkna räntan. Det är vid framtagandet av dessa två faktorerna revisorerna anser att det problematiska börjar. Att göra prognoser är aldrig lätt, en prognos kan nästan aldrig bli

hundra procentigt rätt. När det gäller räntan är det svårt att veta vilka parametrar som skall ingå och det är svårt att veta vilket kassaflöde ett företag kommer att få vid ett nytt förvärv. Då kassaflödet inte lever upp till förväntningarna så föranleder detta en nedskrivning av goodwill men om det då är svårt att förutspå värde på kassaflödet kan det ifrågasättas om nedskrivningstestet är gjort på korrekta antaganden och på så sätt veta i fall goodwill har rätt värde. Detta går att återkoppla till analysen där diskussionen var i fall goodwill någonsin kommer att redovisas på ett "rätt" sätt.

Ytterligare en slutsats vilken kan dras till nedskrivningstestet på goodwill är att det trots allt är kostsamt och tidskrävande. Anledningar till detta tycker de flesta revisorerna beror på att modeller till nedskrivningstestet ska göras. Parametrar vilka ska användas till modellen ska tas fram och kravet på dokumentation av modellen ska göras. Har inte företaget den kunskap som krävs för att göra denna modell så behöver de ta in experthjälp vilket blir kostsamt för företaget, men även kommer den tiden det tar för den ordinarie personal att jobba med modellen blir en kostnad för företaget. Det är dock en engångskostnad företagen kommer att få eftersom modellen sedan kan komma att användas år efter år. Så de nya standarderna rörande nedskrivningstest på goodwill kan komma att bli kostsamma för företaget de första åren.

Att avskrivningarna på goodwill skulle leda till en mer rättvisande bild av företaget har fått olika reaktioner hos revisorerna. Det som främst kan nämnas är att det finns en väldig osäkerhet i vad som kommer redovisas. Två av revisorerna tror dock ifall företagen gör antagningarna och bedömningarna vid nedskrivningstestet på "rätt" sätt så kan det komma att föranleda en mer rättvisande bild än tidigare. Deloitte vilka inte tycker att det blir en mer rättvisande bild har dock ingen förklaring till varför, så i det stora hela kan ändå slutsatsen dras att en viss osäkerhet finns, men att företagen ändå visar en mer rättvisande bild.

Att alla företag i ett land skulle redovisa efter samma principer är något alla revisorerna var överens om. Detta för att det blir en mer enhetlig bild av företagen. Svårigheterna ligger dock i det ökade upplysningskravet vilket IFRS för med sig. Eftersom små företag oftast inte har allmänhetens intresse så skulle en lösning på problemet kunna vara att de företagen skulle kunna slippa upplysningskraven.

Den generella slutsatsen vilken kan dras av detta arbete är att revisorerna tycker att goodwill är något företagen behöver ha. Viktigt att poängtera är att nästan alla revisorerna påpekade att goodwill bara är en restpost vilken uppkommer vid företagsförvärv. Att boka bort den mot eget kapital är ingen lösning eftersom att det kommer att se ut som att företaget har gjort en riktigt dålig affär med kapitalminskning när de istället räknar med att kunna generera framtida intäkter från förvärvet vilket kan öka kapitalet. När det gäller de nya standarderna kring goodwill är kunskapen bland revisorerna olika och där ut av skiljer sig deras svar från varandra i vissa delar gällande hur de ser på goodwill beroende på hur mycket de har jobbat med dem. Detta kan ses genom att alla revisorerna tycker att redovisningen av goodwill har blivit bättre med de nya standarderna, men alla på sitt eget sätt. Deloitte tycker att det är bättre med evigt liv eftersom det följer fortlevnadsprincipen, KPMG tycker att goodwillens position har stärkts i företag i och med särskiljningen från immateriella tillgångar, Öhrlings tycker att en årlig test av goodwill leder till en bättre genomlysning av balansen och Ernst & Young tycket att det kan leda till en bättre redovisning.

7 Slutdiskussion

Här kommer författarnas egen diskussion om det framställda materialet om revisorers syn på goodwill och avslutningsvis ges förslag till fortsatt forskning inom ämnesområdet.

Under arbetets gång har vi märkt att goodwill inte är ett lätt ämne. Vi tycker dock att goodwill borde redovisas som en tillgång då den uppstår vid ett företagsförvärv och vid företagsförvärvet ”förvärvar ett företag ett annats företags tillgångar”. Varför skulle då inte goodwill kunna räknas som en tillgång? Enligt vissa normsättare redovisas goodwill dock som en tillgång utan att riktigt uppfylla kraven på hur en tillgång ska redovisas.

Att revisorerna i det stora hela tyckte att goodwill var något företag behövde ha blev lite överraskande för oss då vi trodde att det bara var en ”restpost”. Men tydligen var den en bra sådan.

Att standarderna är nya märkts ganska väl och just ett avsnitt där vi fortfarande inte riktigt vet vad som gäller är återföring av en nedskrivning. Både Ernst & Young och Deloitte påstod att en nedskrivning inte kan återföras så har vi med hjälp av den ”lagtext” vi använt oss av i den teoretiska referensramen kunnat läsa ut att återföring av nedskrivning är tillåten, men först efter att andra tillgångar i enheten har fått en nedskrivning återförd. Revisorn på Ernst & Young berättade för oss att de undantagen vilka tidigare fanns är borttagna.

Nedskrivningstestet var en faktor rörande goodwill vi trodde skulle vara svår och det visade sig stämma. Dels på grund av att företagen måste prognostisera kassaflöden och även beräkna en ränta för flera år i förväg. Att sedan göra modeller och kravet på dokumentation kommer till gör att företag får ännu mer jobb. Så även om företag har gjort nedskrivningstest tidigare verkar det som om de nya standarderna kräver lite mer.

Något vi fick väldigt klart för oss gällande det förbättrade resultatet är att det bara är en bokföringsmässig del och påverkar inte företagets egentliga lönsamhet. Så avskrivning eller nedskrivning spelar egentligen ingen roll i våra ögon.

Vi tycker dock att vi har fått ett svar på vårt problem även fast vi inte riktigt trodde att revisorerna skulle vara positivt inställda till goodwill.

Förslag till fortsatt forskning:

- En fortsatt forskning kan vara att jämföra revisorernas synsätt med både företags och analytikens synsätt.
- Intervjua fler revisorer och i andra städer för att få se en ännu större skillnad i hur de ser på goodwill. Eftersom vi anser att det är kunskapen och erfarenheten hos revisorerna som gör att synen på goodwill skiljer sig från varandra. Då blir det ännu intressantare att höra var andra revisorer, från samma eller andra redovisningsbyråer, i andra storstäder anser.
- Längre fram i tiden se ifall revisorerna ändrat uppfattning om goodwill och de nya standarderna, då det idag har gått relativt lite tid sedan standarderna trädde i kraft. De fyra revisorer vi intervjuade visade en viss osäkerhet i deras uttalande så detta kan vara något att jämföra efter några år med dessa standarder i axlarna.

- En vidare forskning kan grunda sig i att jämföra de amerikanska företagen, vilka 50 % inte behövde göra några nedskrivningar när deras standarder infördes, med svenska företag för att kunna få fram skillnader i nedskrivningsbehov hos företag i olika länder.

Käll- och Litteraturförteckning

Litteratur

- Andersen, Ib, 1998, *Den uppenbara verkligheten*, Lund: Studentlitteratur
- Artsberg, K. (2003). Redovisningsteori, -policy och -praxis. Liber: Malmö
- Befring, E. 1994, *Forskningsmetodiken och statistik*, Lund: Studentlitteratur
- Ejvegård, R. 2002, *Vetenskaplig metod för projektarbete*, Lund: Studentlitteratur
- Ely, M m.fl. (1993), *Kvalitativ forskningsmetodik i praktiken: cirklar inom cirklar*, Lund: Studentlitteratur.
- Eriksson L-T och Wiedersheim P. 1997, *Att utreda forska och rapportera*, Malmö: Liber Ekonomi
- FARs samlingsvolym 2005 Del I, FAR FÖRLAG AB
- FARs samlingsvolym 2004 Del II, FAR FÖRLAG AB
- Gustavsson, B. (red), 2003, *Kunskapande metoder*, Lund: Studentlitteratur
- Halvorsen, K. 1992, *Samhällsvetenskaplig metod*, Lund: Studentlitteratur
- Lönnqvist, R (2002). Årsredovisning i aktiebolag och koncerner. Studentlitteratur: Lund
- Nilsson, H, Isaksson, A, och Martikainen, T (2002). Företagsvärdering med fundamentalanalys. Studentlitteratur: Lund
- Nilsson, S-A (1998). Redovisning av goodwillutveckling av metoder i Storbritannien, Tyskland och USA. Lund University Press
- Patel, R, och Davidson, B, 1991, *Forskningsmetodikens grunder*, Lund: Studentlitteratur
- Riahi-Belkaoui, A (2000). Accounting Theory. Thompson Learning: Derby.
- Smith, D (2000). Redovisningens språk. Studentlitteratur: Lund
- ### Artiklar
- Davis, M, *Goodwill Impairment: Improvement or Boondoggle?*, The Journal of American Academy of Business, Cambridge Nr. 2, Mars 2005. Sid. 230-231
- Jansson, T , Nilsson, J, och Rynell T, *Redovisning av företagsförvärv enligt IFRS innebär omfattande och väsentliga förändringar*. Balans nr. 8-9 2004
- Jansson, T och Hurtig, M, *Få oväntade effekter vid övergången till IFRS*, Balans nr. 3 2005

Johnson, T and Petrone, K, *Is goodwill an asset?*, Accounting Horizons Vol. 12, Nr. 3
September 1998. Sid. 293-303

Li, K, *The impact on shareprices of purchased goodwill, goodwill amortisation, and goodwill impairment.*

Mayer, R. Davis, J. & Schoorman, D, *An integrative model of organizational trust*, *Academy of management review*, vol 20, Sid 709 – 734, 2005

Massoud, M and Raiborn, C, *Accounting for goodwill: are we better off?* *Review Business*,
Våren 2003, Sid. 26 o 28

Schultze, W, *Financial Statement Analysis and goodwill-impairment: Improved decision usefulness.* Universtät Augsburg, Accounting and Control, Augsburg 2005. Sid. 1-7 o19.

Siegel, J, *The good (will), the bad and the ugly.* *National Public Accountant* 2002. Sid. 39-40

Thorell, P, *Nya regler för goodwill ger inte mer att dela ut*, *Dagens Industri* 2005-05-11

Tollington, T, *Separating the brand asset from the goodwill asset.* *Journal of product and brand management*, Vol. 7 Nr. 4, 1998. Sid. 295, 299-300

Vaughan, J.L Jr, *Give intangible assets useful life.* *Harvard Business Review*, September-Oktober 1972. Sid. 127

Internet

Ernst & Youngs hemsida, 2005-04-06
www.ey.com

KPMGs hemsida, 2005-04-06
www.kpmg.se

ASB – About the ASB, 2005-06-08
<http://www.asb.org.uk/asb/>

FASB, *Statement of Financial Accounting Concept No.6, §25*, 2005-06-07
<http://www.fasb.org/>

Forskningsansats - kvalitativt eller kvantitativt perspektiv? 2005-05-18
www.infovoice.se/fou/

IASB, *IASB Issues Standards on Business Combinations, Goodwill and Intangible Assets*,
2005-06-09
www.iasb.org/

Revisornämnden, 2005 – Om Revisornämnden, 2005-06-07
www.rn.se

EU:s hemsida om redovisning – Comments on the IAS Regulation and the Accounting Directives Publication of the IASB Framework, 2005-06-08
http://europa.eu.int/comm/internal_market/accounting/index_en.htm

Intervjuer

Deloitte, 2005-05-13, Göteborg

Ernst & Young, 2005-05-19, Göteborg

KPMG, 2005-05-16, Göteborg

Öhrlings PricewaterhouseCoopers, 2005-05-17, Göteborg

Bilaga 1 – Intervjufrågor

1. Vilka fördelar/nackdelar finns det med de nya omgjorda standarderna rörande goodwill?
2. Vad anser du om att avskrivningarna på goodwill har tagits bort för noterade bolag?
3. Hur kommer bolagen påverkas när avskrivningarna förbjuds? Trenden lutar åt att de kan redovisa bättre resultat, stämmer detta och vad mer kan bli påverkat hos företagen?
4. Hur går ett nedskrivningstest till i praktiken?
 - Vilka faktorer är det som ingår när bedömningen/uträkningen görs?
 - Vilka faktorer är det som kan komma att föranleda en nedskrivning?
5. Är nedskrivningstestet kostsamt och tidskrävande för företag?
6. Vad har det ökade upplysningskravet för effekt?
7. Många analytiker väljer att bortse från goodwill när de värderar och analyserar företag. Tycker du då att företag verkligen behöver ha goodwill? Hur påverkar goodwill företagets värdering?
8. Vilken är din personliga uppfattning om goodwill?
 - Vad är bra?
 - Vad är dåligt?
9. Tycker du att goodwill är att räkna som en tillgång? Varför/varför inte?
10. Kommer de nya standarderna stimulera mer förvärv? Varför/varför inte?
11. Visar företagen upp en mer rättvisande bild nu när de bara behöver skriva ned vid behov?
12. Tycker du att alla bolag (även ägarledda osv.) ska börja redovisa efter de nya standarderna?